Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hэз гарана | № 79 (16302) | 1983 оной апрелиин 5, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ШИИДХЭХЫ ХАҺА

...хоногой үнгэрхэ бүри урин дулаан боложо, ургы... хабарай шэнжэ шарай хаа хаанагүй харагда... байгаашье hаань, энээндэ hанаагаа амарха... малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаhа дүүрэ... байна гэжэ хүдөө ажалшад, малшад hайн ойлгоно. ...энэ үедэ фермэ, комплекснуудта үнеэдэй олоо... байhан үедэ тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлжэ, ... шадаал hаа ехэ hү hаахын түлөө үдэрhөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ саг ороод байна. Юуб гэхэ... ...нуудай hү hаалиин фермэнүүдэй олохон коллек... Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхо... жэшээгээр үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө ...1400 хүрэтэр килограмм hү hаахын түлөө мүры... Тиимэhээ үлэhэн үе соо — апрель, май hарада ...hү шэмые эрид дээшэлүүлжэ, абаhан социалис ...удаа амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ фермэ бү... ...ндэхи hаалишан, малшан бүхэнэй дайшалхы зо...

...лэн мүнөө республикын олонхи ажахынуудта ...дэгээр бүхыдөө 580 гаран мянган хурьгад түл... байна. Эдэниие нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр ...болохо, үлэhэн эхэ хонидоо hайнаар түрүүлжэ, түл... бүрин бүтэнөөр абаха айхабтар харюусалгатай ...хонишодой урда тудажа ерэнхэй. Тиимэhээ байгша ...түрүүшүүлэй жэшээгээр зуун эхэ хонин бүриhөө 100-... бэшэ хурьга абажа томо болгохо гэhэн мүры... ...шидхэхы үедөө оробо.

...шье hаалишад, хонишод бэшэ, бүхы малшад ...үдэрнүүдтэ адууhа малаа hайнаар харууhалжа, ...тобир тарганаар хүхэ ногоон дээрэ гаргахын ...хүсөөрөө оролдохо байhаниинь элитэ.

...дшье энэ жэлэй малай үбэлжэлгын hүүлшын ша... талаараа шиидхэхы удха шанартай үедэ тушаал... Колхоз, совхозуудаймнай малшад мяха, hү болон ...малай бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ ...хахад жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ, Буряад оронойнгоо алдарта 60 жэлэй ойе ажалай ...угтахын түлөө мүнөө шэнэ хүсэтэйгөөр мүрысэ...

...болон хэлэбэл, малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар ...1982—1983 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай ...нуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай ...эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ...эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые hайшаан ...энээниие хүсэндэнь хүргэлсэхын түлөө хам ...малшадай коллективүүд, түрүүшүүл hайн үрэ ...түйлахын тула хэзээ хэзээнэйхиhээ эршэмтэй...

...ганай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхо... хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сун... даадаг бригадынхид түрүүшынхеэ хурьгалhан зу... зуун хонин бүриhөө мүнөө 135 хурьга абаад, ...лэйнгээ түсэбые 2 жэлээр уридшалан дүүргээ гэ... мэдээсэл hая газетэдэмнай толилогдоо hэн.

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ ...түрүү хонишод Д. Д. Будаева, Б. Ж. Санжиев, ...районой «Дружба» колхозой бэрхэ хонишон Иванов, Хяагтын совхозой үниинэй хонишод П. П. ...Б. Д. Самбуев болон бусад зуун эхэ хонин бү... 100-hаа дээшэ хурьга абаад, тэдэнээ нэгэшье хо... түлжүүлнэ. Иимэ үрэ дүн түйлаhан түрүү... ...район бүхэндэ олон боложо байна.

...түрүүшын үдэрhөө hү ехээр hаахын тү... тэжээлые hайнаар буйлуулжа, малдаа зүбөөр ...ажалай эмхидхэлэй түрүү онол аргануудые ...нэбтэрүүлэн, социалис мүрысөө ашаг үрэ... дэлгэрүүлжэ, зарим ажахы, фермэнүүд баhал ...дүн түйлана. Жэшээ болгон, Загарайн райо... ...» колхозой, Хүрбын ОПХ-гай, Онохойн совхо... фермэнүүдые нэрлэхээр. Эндэ hү үйлэдбэрилгын ...цехэй гуримай нэбтэрүүлэгдэжэ, hаалишад, ...ажалай эмхидхэл, түлөөhэнэй бригадна под... тогтоогдоhонhоо хойшо үрэ дүнгүүдынь ха... дээшэлээ. Тусхайлбал, Хүрбын ОПХ-гай hү комплексдо мүнөө үнеэн бүриhөө үдэрэй 8,5—9 ...сагаан эдеэн абтана. Урдань эндэ зунай хүхэ ...үедэл эды шэнээн hүн hаагдадаг hэн. Гадна эдэ ...бүхы үбhэ тэжээлээ түсгаар түхеэрэгдэhэн ...буйлуулжа, шанарыень 65—70 процент хүрэтэр ... Тингэжэ гансашье үбэлдөө бэшэ, мүн ха... ...зунай эхеэр эдэ цехүүдые зогсоонгүй хүдэлгөөд, буйлуулагдаhан тэжээл дүүрэн рационоор ...hү hааляа үшөөл дээшэлүүлхэ зорилготой.

...жэлдэ олонхи ажахынуудта малай эдихэ тэжээл ...байгаа. Гэхэтэй хамта адууhа малай ашаг ...дээшэлүүлхэ энэ арга боломжо үшөөл гүй... ...лэгдэжэ шадагдаагүй гэжэ хэлэхээр. Жэлэй үн... гурба hарада олонхи район болон ажахынуудай ...энэ үеынхитэй сасуулхада, hү үйлэдбэрил... ...ндэ худалдалгые зарим тэды дээшэлүүлээшье Яруунын, Хэжэнгын, Прибайкалиин районууд ...сагаан эдеэ худалдаха I кварталай түсэбые дүүр... Кабанскын, Түнхэнэй, Сэлэнгын районууд мяха ...3 hарын даабарине баhал бэелүүлжэ шадаба...

...байдалда hанаата болонгүй байхын аргагүй. Жэ... ...рдохи кварталда илангаяа үбэлжэлгын шиид... ...— апрель, май hаранuудта фермэ, комплекс ...үнеэдэй hү шэмые эрид дээшэлүүлхын тула ...хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Талха таряа... ...маг үедэ түрүү ажахынуудай жэшээгээр малай ...рационние шэмэтэ зүйл протеин, каротин ехэтэй ...тула тэрээндэ мочевинэ, дабhанай аммоний ...химиин зүйлнүүдые холилсохо, элдэб аргаар ...гээшэ тон шухала.

...үбэлжэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ, илан... ...хабарай хагсуу сагта адууhа малые нэгэшье гарза ...оруулангүй харууhалха, ашаг шэмэ ехээр аба... ...тэндэ хүдэлжэ байhан хүнүүдэй оролдолгоhоо ...дыдаха байна. Тиимэhээ малшадай ажалда али ...туhалха, урмашуулха шухала хэрэгтэй юумээр ...тушаа ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэл... ...тийна, профсоюзай, комсомолой комитедүүд, рай... агропромышленна нэгэдэлэй организацинууд бү... ...аралаа хандуулха зэргэтэй. Илангаяа коллекти... ...ажалай технологическа гурим журамые наринаар ...мал ажалые хангадаг бүхы албаниие жэгдээр ...социалис мүрысөө бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр ...гээшэ ехэхэн удха шанартай. Малай үбэлжэл... ...тэй hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ жэжэ, хожом хэг... хойшолуулагдаха юумэн гэжэ байхагүй.

...оронoй малшадай энэ харюусалгатай хаhые ам... ...гаар түгэсхэхэ, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар абаhан ...удаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, республи... алдарта ойе ажалай ехэ бэлэгүүдтэйгээр угтаха ...нь лабтай.

МАРТЫН 15 — ТАРЯАЛАН, САБШАЛАНГАЙ ҮРЭЖЭЛ hАЙЖАРУУЛХА габшагай гурбан hара — ИЮНИИН 15

ТОГТУУРИТАЙ УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Хориин районой Хасууртайн совхоз ниитынгээ адууhа малда үбhэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг болонхой. Энээнэй ашаар hүүлэй хэдэн жэлдэ тус ажахы үбhэ тэжээл ехээр нөөсэлдэг болонхой.

Энэ совхоз 1300 гектар сабшалантай юм. Үбhэ тэжээлэй ургаса дээшэлүүлхын тула лугомелиоративна гурбан отряд хори гаран луговодуудhаа байгуулагдаад, түхэреэн жэл соо хүдэлжэ байдаг. Эдэнэр сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргаха, тошо халяаха, сабшалангаа уhалха, шулуу шохойhоо сэбэрлэхэ, шэнэ хаалтануудые бариха, хуушануудыень заhабарилха болон бусад хүдэлмэри хэнэ.

Совхозой түрүү луговод, Буряадай АССР-эй габьяата луговод Михаил Иванович Шевченкын хүдэлмэри hайшаалтай. Тэрэ лугомелиоративна отрядые даагшаар арба гаран жэлдэ, хүдэлхэ зуураа нилээд ехэ дүршэлтэй болонхой. Энээнэй ашаар hүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ нүхэр Шевченкын хүтэлбэрилдэг отряд үбhэ ногооной тогтууритай hайн ургаса хуряана. Тэдэнэр 454 гектар уhалагдадаг сабшалангhаа урзанда гектар бүриhөөнь 38 центнер, нёдондо 46 центнер хүрэтэр үбhэ бэлэдхээ.

Тус отряд арбаад хүнhөө бүридэнхэй. Эдэнэр үнгэрэгшэ үбэлhөө эхилээд, мүнөөшье нуга сабшалан дээрээ горитойхон хэмжээнэй хүдэлмэри хэнэ. Сабшаландаа 40 гаран мянган кубометр тошо хүргөө. 300 тонно шахуу наг шэбхэ гаргаа, хоёр мянга гаран hургаар бэлдээ, хорёод шарга дархалаа. Нёдондо үбhэ хуряаха хүдэлмэриин дүүрэхэтэй сасуу, намартаа 60-70 гектар сабшалангаа Хүрбэ голhоо уhа гаргажа hайсахан уhалаа, ханаабуудаа шулуунhаа сэбэрлээ, болдогтой газараа хахалжа жэгдэлээ юм. Коллективэй гэшүүд Николай Шевченко, Сергей Зарецкий, Александр Бурдуковский, Алексей Шевченко болон бусад республикын тогтоhоор 60 жэлэй ойе ажалай эрхим үрэ дүнгүүдээр угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, мүнөө үедэ ниитынгээ малда шадаал hаа элбэг ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө оролдосо ехэтэйгээр ажаллана.

Тусхайлбал, газарай үрэжэл hайжаруулха габшагай хүдэлмэриин гурба hара соо тэдэнэр сабшалан дээрээ илангаяа ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Наг шэбхэеэ тараажа, низалжа, бутаруулжа, хүрьhэндэ hайнаар нидхэрэн оруулна. Һайрам тогтооно, газараа уhална, минеральна үтэгжүүлгэ тараана.

Михаил Ивановичай даадаг лугомелиоративна отряд мүнөө жэлдэ урда жэлнүүдтэ орходоо бүри баян ургаса хуряаха зорилго урдаа табяад, эбтэй эетэйгээр ажаллажа, трактор болон бусад оньhон техникээ зүбөөр ашаглана, хаhа саг соонь заhабарилха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

Д. ДОРЖИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

СЭЛЭНГЫН РАЙОНДО

ПОЛИ, САБШАЛАН ДЭЭРЭ ХҮЛГӨӨТЭЙ

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой луговодууд жэлhээ жэлдэ үндэр ургаса абадаг юм. Жэшээнь, дүй дүршэл ехэтэй болоhон луговод Б. Б. Жалсараев нёдондо жэл 37 гектарай га бүриhөө 50 центнер ургаса хуряажа, ажахы, мүн район доторoo эрхим дүн түйлаhан байна. Тиихэдэ Б. Максаровай хүтэлбэрилдэг звеногойхид баhал амжалтатай ажаллажа, ниитын адууhа малда барлам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулаа hэн.

Ажахын луговодууд сабшалан, бэлшээриие үндэhөөрнь hайжаруулха, hайжаруулагдаhан бэлшээриин ургасые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын газарые уhалха талаар габшагай ажалай гурбан hара соо бэелүүлхэ зорилгонуудаа хараалаад, хүдэлмэридөө хам орожо эхилбэ. Мүнөө жэл эндэ луговодуудай 14 звено хүдэлхэ юм. Даб дээрэ ажахын нуга сабшалан дээрэ 1200 тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаад, тараагдажа байна.

Гадна бүлэг луговодууд 5 метр утатай hургаагуудые отолоод, сабшалангаа хорёолжо эхилхэнь. Голой мүльhэнэй хайлажа эхилхэдэнь, 5 бүлүүр станци таhалгаряагүй хүдэлгэгдэхэ. Жаргалантын уhалууриин системэhээ таряалан, нуга сабшалан ундалуулагдахаар хараалагдана. Ушар тиимэhээ Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой луговодуудай үндэр ургаса абаха байhандань этигэмээр.

◆ ◆ ◆

Жэл бүхэндэ үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абадаг **Кировэй** нэрэмжэтэ совхоздо газарай үрэжэл hайжаруулха хүдэлмэри элэ үлэрнүүдтэ улам үргэнөөр ябуулагдана. Мелиоратор Владимир Цыренович Бальжиновай хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна оньhожоруулагдамал отрядай гэшүүд богонихон болзор соо 1300 тонно наг шэбхэ зөөжэ гаргаад, 200 гектар полидо минеральна үтэгжүүлгэ оруулhан байна. Тэрэшэлэн 3 мянга гаран hургаар отолжо бэлэдхээ юм. Даалгагдаhан табан трактораараа гүүртэ, отарануудай газаагуурхи наг шэбхэ обоолжо зөөхэhөө гадна hубаг, ханаабуудаа сэбэрлэнэ, хаалта боолтонуудыень hэльбэжэ заhабарилна. Намар, үбэлэй сагта 16 хаалта, боолтые заhабарилаа юм.

Совхозой дүршэлтэй луговодууд Иннокентий Федорович Суслов, Николай Семенович Черниговский гэгшэд байгша ондо гектарай дунда зэргээр 45—50 центнер үбhэ хуряажа абахаар шиидэнхэй ажаллана. Тиихэдэ Буда Базаров сабшалан дээрээ шэбхэ зөөхын хажуугаар хорёолжо эхилэнхэй.

Байгша ондо дурсагдагша совхозой луговодууд бүхыдөө 24 мянган центнер үбhэ хуряажа абахаар хараалhан зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула шармайн оролдонод.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.

БУЛТАДАА НЭГЭН ХҮСЭЛТЭЙГӨӨР

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай туршалга-үйлэдбэриин ажахы үбhэ ногооной муу бэшэ ургаса абажа, адууhа малаа тэжээлээр яhала hайнаар хангадаг болонхой.

Жэшээлхэдэ, нёдондо сабшалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 25 центнер үбhэн абтаа юм. Ажахын түрүү луговод, дайнай болон ажалай ветеран Г. С. Козулинай звенодо зарим газарhаань гектарай 50 гаран центнер үбhэн хуряагдаа.

Теэд энээгээр hанаагаа амарха эрхэгүйбди, урдамнай үшөөл ехэ, харюусалгатай зорилгонууд байна гэжэ манай мелиораторнууд, луговодууд, механизаторнууд hайн ойлгоно.

Ажахыдамнай бүхыдөө 3300 шахуу гектар уhалагдадаг сабшалан бии. Энээн дээрэhээ гектарай дунда зэргээр 30 центнер үбhэ абахын түлөө тэмсэхэ ёhотойбди. Тиимэhээ манай луговодуудай звенонууд бүхэли үбэлдөө сабшалан дээрэ хүдэлөөд, илангаяа газар hайжаруулха габшагай гурба hарын үедэ бүришье эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тусхай оньhожоруулагдаhан отрядай хүсөөр 13 мянган тонно шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаа. Хабарай тарилгын эхилтэр үшөө арбаад мянган тонно шэбхэ хээрэ зөөгдэхэ юм. Энээнhээ гадна hү hаалиин хоёр комплексhоо, мүн гунжадай комплексhоо үлэр бүри олохон тонно шэнгэн шэбхэ hайжаруулагдаhан бэлшээри болон дүтын сабшалан дээрэ зөөгдэнэ.

Дүршэлтэй луговодууд Г. С. Козулин, Ф. И. Титов, О. П. Бурков болон бусад үбэлдөө сабшалангайнгаа эхиндэ хамтаданъ 900 мянган кубометр тошо халяагаад, мүнөө сабшалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ түлэг тараажа байнхай. Ингээд hаяар уhалууриин hубаг ханаабуудта уhанай бии болохоло тэдэнэр газараа ундалуулжа эхилхэ юм.

Газарай үрэжэл үндэhөөрнь hайжаруулдаг, олон жэлэй ногоо таридаг тусхай отрядай хүсөөр (начальнигынь И. К. Астраханцев) энэ жэлдэ 300 гектарта үндэр ургасатай сабшалан бии болгогдохо юм.

Энээнтэй хамта ажахын механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада түлэг бэлдэжэ байна. Байгша ондо бүхыдэнь 3700 гектарта ороохо таряа, 450 гектарта силосэй ургамалнуудые тариха түсэбтэйбди. Таряанай, хартаабхын үрэhэн гол түлэб хүсэд бэлэн болгогдонхой. Жэшээлхэдэ, шэниисын, обёосой үрэhэнэй хахалhаа ехэнхинь нэгэдэхи, хоёрдохи классай шанарта хүргэгдэнхэй. Хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ трактор болон бусад техникэ hаяар хуу заhабарилагдажа дүүргэгдэхэнь.

Таряан ажалай бригада, звено, отрядай ажалай эмхидхэлые улам hайжаруулжа, хамтын подрядай гурим хэрэглэн, үйлэдбэриин болон технологическа гурим журамые наринаар сахяад, бултанай нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлөөд байгаа hаань, бидэ урдахи зорилгоёо бэелүүлжэ шадахабди. Тэрэнэйл түлөө тэмсэхэбди.

Н. СОБОЛЕВ,
Улаан-Үдын районой Ивалтын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ахамад агроном.

ШАГНАЛ

Республикын хэлхээ холбооной хүгжэлтэдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө «Бурятэнерго» управлениин хэлхээ холбооной албанай начальник Николай Петрович **Лавренов, Буряадай АССР-эй хэлхээ холбооной габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Партийна, прокуратурын болон сүүдэй органуудта удаан саг соо hайнаар ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшын орлогшо Розалия Константиновна **Стариковае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Профсоюзай органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ Вера Петровна **Балдановае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулгын комбинадта Николай Кузьмич Морозовой хүтэлбэрилдэг эбтэй эетэй бригадын коллектив Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, эрхим дүнгүүдые түйлана. Манай штатнабэшэ фотокорреспондент Н. Ефимовэй зураг дээрэ бригадын түрүү хүдэлмэришэд (зүүн гарhаа) Д. Д. Юмтаров, Н. К. Морозов (бригадир), И. Н. Иванов, В. М. Судаков гэгшэдые харанат.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

РОСТОВ-на-ДОНУ. Ростовско областиин Егорлыкска районой «Правда» колхозой таряалан дээрэ hүүлшын үрэhэн таригдаба. Ажахын таряашад 1450 гектарта эртын ороохото болон ороохото-бобово ургамалнуудые хүдэлмэриин 50 час соо тарижа, область доторoo түрүүлэн тарилгын агрегадуудаа полиhоо гаргаа.

Техникээ саг болзор соонь бэлдэhэнэй ба хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэhэнэй ашаар амжалта түйлаа. Үрэhэ хүрэнгэ ба минеральна үтэгжүүлгэ зөөдэг трактористнууд хоёр халаанда графигай ёhоор хүдэлөө.

Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй эршые областиин бусадшье ажахынууд дэмжэнэ. Хабарай ургамалнууд болон олон жэлэй ногооe тарижа эхилhэн түрүүшын үдэртэ 150 мянган гектарта тарилга хэhэн байгаа. Областиин колхоз, совхозууд 2 миллион гектар паар борнойлоод байна.

ИПАТОВО (Ставрополиин хизаар). Ставрополиин Ипатовска районой механизаторнууд эртын ороохото ургамалнуудые тарижа дүүргэбэ.

Зургаадахи хабараа удаа дараалан тэдэнэр машинно-тракторна паркые комплексно томо бригадануудта нэгэдүүлжэ хэрэглэнэ. Урдань, комплексно аргын үшөө нэбтэрүүлэгдээгүй байхада, хабарай тарилгын хүдэлмэри хахад hараhаа дээшэ саг унжагайрдаг байhан юм. Тиихэдэ газарай хүрьhэн хатадаг, ургасань доошолдог байгаа. Мүнөө жэлдэ нютагай олохон колхоз, совхозууд ороохоной, горохой, ногооной тарилгые оройдоол 3 үдэр соо дүүргээ.

Ипатовай нэрэмжэтэ колхоздо нёдондо жэлэй ургаса хуряалгын чемпион В. Тертышниковэй даадаг комплексно отряд хабарай тарилгын хүдэлмэридэ илаба. Мүнөө жэлдэ хүрьhэ элдүүрилгэhээ эхилээд, ургаса хуряалга хүрэтэр бүхы хүдэлмэриие дүүргэхэ тусхай подрядна хэлсээ комбайнернууд ажахын правленитэй баталанхай. Абтаhан продукциин хэмжээгээр ба шанараар түлбэринь тогтоогдохо юм. Райондо олонхи комплексно отрядууд хамтын подрядаар хүдэлнэ.

Энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ ипатовайхид түсэбhөө гадуур 100 мянган тонно ороохо гүрэнэй амбаарта хаагаа. Энэ жэлдэ тэдэнэр амжалтануудаа арьбадхахые хараална.

ВОЛГОГРАД. Областиин урда районууд хабарай ургамалнуудые тарижа эхилбэ.

Областиин таряашад 2,6 миллионhоо дээшэ гектар полидо эртын ороохото ургамалнуудые тариха болоно. Эртэ хабар гаража, хүдэлмэриин түсэбүүдтэ заhабаринуудые хэбэд. Ушарынь гэбэл, хабарай hалхин хүрьhэнэй дээдэ хубиие түргөөр хатаажархина.

Иимэ эрхэ байдалда шииг нойтоной нөөсые алдахагүйе оролдожо, механизаторнууд газараа борнойлхо хүдэлмэреэ эршэдхэнэ. Хаа хаанагүй хүдэлмэри хоёр халаанда эмхидхэгдээ. Сүүдхэдээ таряашад 500 мянга шахуу гектар талмайда шииг нойто тогтооно.

Бригаданууд болон звенонууд культивацида ехэ анхаралаа хандуулна. Юуб гэбэл, үбэлдөө саhа багатай байжа, полиин хүрьhэн нягтаран хаташаhан юм. Харин үнгэрhэн намартаа удаан саг соо дулаан байжа, буртаг үбhэнэй ургахада тааруу байгаа. Тэдэнэй ургахагүйн тула, газарай хүрьhэ hайнаар зөөлэрүүлхын тула 2—3 дахин культиваци хэхэ хэрэгтэй болоно.

(ТАСС).

...ТАРЯАШАДАЙ ХАБАРАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

...В. Украинын эртын ...ургамалнуудай по... ...хахад миллион ...хабарай ешмээн та... ...юм. Республикын ...ажахынуудай удаа ту... ...хойто нютагуудай ...тарилгаяа эхил...

...жэлнүүдтэ селек... ...ешмээнэй 20 ...болгожо, нютаг... ...юм. Тэдэнь урдын... ...орходоо үндэр баян. ...шанартай ороохо үгэ... риhөө 75 центнер хүрэтэр ургаса хуряагдадаг. Гадна Львовой таряашад «Черкасский-240» сортын ешмээн түрүүшынхеэ тарина.

...жэлдэ 6 областиин ...дээрэ ГДР-эй эр... ...хамта Одессын ...нернүүдэй бии бол... «Дружба» сортын ешмээн ...таригдана. Иимэ еш... ...полиин гектар бү...

БРЯНСК. Область дотор хартаабха үргүүлхэ оньhожоруулагдамал звенонуудые бүридхэжэ дүүргэбэ. 900-hаа дээшэ иимэ звено байгуулагдаа.

Мүнөө жэлдэ эндэхи ажахынуудта 117 мянган гектарта «хоёрдохи хилээмэн» таригдаха юм. Хамтын подрядаар хүдэлжэ эхилhэн звенонууд энэ талмайн 40 шахуу процентдэ хартаабха үргүүлхэ. Ажахынуудта хабарай тарилгада hүүлшын бэлэдхэлнүүд хэгдэнэ.

БРЯНСК. Областиин баруун районуудай таряашад хүрьhэ элдүүрилгын техникэ полидо гаргаба. Эндэ намарай ба олон жэлэй ногоо үтэгжүүлжэ, газар борнойлжо эхилээ.

Хабарай хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдhээ механизаторнуудай дунда техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын, тарилгын хүдэлмэриие эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн улам эршэдэнэ. Подрядна гуримаар хүдэлжэ эхилhэн коллективүүд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана.

КИЕВ. Украинын полинууд дээрэ тарилгын хүдэлмэри нёдондонойхиhоо эршэтэйгээр ябуулагдана. Дүрбэдэхи миллион гектарта таряашад тарилга хэжэ эхилээ.

Республика дотор бүхы машина, техникэнь тарилгын томо комплекснуудта нэгэдүүлэгдээ юм. Энэнь ажалай бүтээсые горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоно. Запорожско, Одесскэ, Николаевска, Херсонско болон бусад областьнуудта хэдэн технологическа хүдэлмэри нэгэ доро хэгдэнэ.

Малай тэжээлэй горитой хубинь болодог ешмээн ба горох таригдана.

ВЛАДИВОСТОК. Ороной Номгон далайн эрье шадарай ажахынуудта хабарай тарилга хүрэжэ ерээ. Приморьин таряашад эртын ороохото ургамалнуудые тарижа захалаа. Һая эмхидхэгдэhэн районно агропромышленна нэгэдэлнүүдэй эдэбхитэй туhаламжаар хизаарай ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэриие эрхимээр үнгэргэхэ бүхы шухала юумээр хангагдаhан тарилгын 200 гаран комплекс байгуулагданхай.

ЛИПЕЦК. Нарядгүйгөөр хүдэлдэг болоhон 500-hаа дээшэ бригада ба звено агрегадуудаа полидо гарганхай. Задонско болон Хлевенскэ районуудай таряашад хүдэлмэриин табан үдэртэ тарилгые үнгэргэхые шиидэнхэй.

ЙОШКАР-ОЛА. Мариин авиаторнууд таряалан ба нуга сабшалан үтэгжүүлжэ эхилээ. Граждан авиациин Казахай управлениин мэргэжэлтэд нютагай летчигуудта туhалхаяа ерэнхэй. 230 мянган гектар таряалан дээрэ энэ хүдэлмэри үнгэргэгдэхэ юм.

(ТАСС-ай корр.).

Социалис мурысөөн — олоной зохёохы эдэбхи № 4

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр мурысэн ажаллажа байһан районоймнай ажахынууд түрүүшынгээ амжалтануудые туйлажа эхилбэ. Тодорхойлбол, колхоз, совхозууднай мяха, һү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб урагшатайгаар бэелүүлбэ.

Манай районой ажахынуудай коллективүүд хараалһан эдэы ехэ зорилгоёо сүм бэелүүлхэ аргатай байна. Социалис уялга абахын урда тээ бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлжэ, зүбшэн хэлсээ юм. Тиихэдэ ажалай журамаа һайжаруулагдахада нилээд ехэ арга боломжо шаахаар социалис уялга абтанхай.

Мүнөө үедэ районоймнай малшад үбэлжэлгээ эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байна. Үбэлэй һарануудта малдаа тэжээлыень заабол шанаржуулан буйлуулжа эдюулээд лэ, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлээ юм.

Мурысэгшэдэй эдэбхи үүсхэлые бадаргахын тула элдэб уулзалгануудые үнгэргэжэ суглуулжа абаһан байна.

... га абаа һэмнай. Хараалһанаа сүм бэелүүлхын тула ажалдаа шэнэ онол арга нэбтэрүүлхээр шиидэнхэй. Тусхайлбал, хабарайнгаа тарилгые агротехническэ һайн хаһа сагта үнгэргэхэ байна. Мүн ажахы бүхэндэ бригадна подрядай онол арга хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

Газарайнгаа үрэжэл һайжаруулхын тула хабартаа 210 мянган тонно наг шэбхэ зөөжэ, 7 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха түсэбтэй. Мүн үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхээр 1630 гектар сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулжа, 500 гектар газар дээгүүрнь һайжаруулха байна. Хабарайнгаа тарилгын болон газар уһалха, ургаса хуряаха хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар ябуулхын тула тарилга хэхэ, газар элдүүрилхэ машина, техникэеэ апрелиин эхин болотор, үбһэ, силосэй ургамалнуудые хуряаха машинануудаа июниин 1 болотор, таряа хуряаха техникэеэ августын эхин болотор сүм заһабарилхаар уялга абанхай, хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө механизаторнууднай шармайн оролдоно.

ШЭНЭ ЭРИЛТЭЭР АЖАЛЛАНАБДИ

Мүнөө үедэ ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай, журам шангадхаһанай ашаар гаргаша багатайгаар ехэ продукци абаха эрилтэ табигдана гээшэ. Үнэн дээрээ, журамаа алдагшадтай шанга тэмсэл ябуулжа байбалнай, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлхэһээ гадна, продукциин шанар эрид һайжарха болоно. Жэлэй эхинһээ хойшо үнгэрэгдэһэн хамтын суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн ажалай түрүүшүүл партиин табиһан эрилтые тон зүбөөр ойлгожо, яһала туһатай, удхатай, бодомжолжо үзэмөөр һанамжа дурадхалнуудаа хэлээ. Тиимэһээ ажахынуудай коллективүүдтэ ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриинь залан хүтэлбэрилхэ талаар партиин райком ехэ ажал хэнэ. Илангаяа социалис мурысөөнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулна гэжэ хэлэлтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол гурбадахи жэлдэ районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хараалһан зорилгонууд ехэ гээшэ. Тусхайлбал, байгша ондо бүхыдэнь 700 мянган центнер таряа, 165 мянган центнер хартаабха, 20 мянган центнер овощ, 115 мянган центнер корнеплод хуряажа, ниитынгээ адууһа малда 335 мянган центнер үбһэ һурилжэ, 135 мянган центнер сенаж, 100 мянган тонно силос даража, 60 мянган центнер витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэбди. Мүн энэ хугасаа соо 111 мянган центнер һү, 51150 центнер мяха, 3950 центнер нооһо үйлэдбэрилжэ, бэлэдхэлэй пунктда 100 мянган центнер һү, 50 мянган центнер мяха, 4740 центнер нооһо тушаахаар социалис уялга абтанхай.

... бии болохо ёһотой. Тусхайлан хэлэбэл, бүхы машина техникээ, оньһон түхеэрэлгээ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, минеральна үтэгжүүлгээ, үрэһэ, хүрэнгээ, шэмэ шанартай тэжээлээ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэдэ хэзээдэшье ехэ продукци абтаха байна.

Нёдондо районой ажахынууд мяха, һү, нооһо, таряа, хартаабха, овощ үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые сүм бэелүүлһэн байна. Илангаяа мяха гүрэндэ тушааха талаар ехэ илалта туйлагдаа. Энэ амжалта ажахынууд хоорондын хамжаанай томодхогдоһон комплекс байгуулһанаймнай ашаа үрые үшөө дахин гэршэлэн харуулба. Мал шахан таргалуулдаг Бодонгуудай совхоздо урид баталагдаһан хэлсээнэйнгээ ёһоор, эрэ тугалнуудаа олоор абаашажа үгэһэн Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй, Бэлюутын, совхозууд, «Победа» колхоз мяха гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһан байна. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Сибирь», Бэшүүрэй совхозуудай, Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд һү һааха, гүрэндэ тушааха талаар бусадһаа ехэ илалта туйлаа юм. Мүн нооһо ехээр хайшалжа худалдаха талаар Бэлюутын, Охин-Булагай, «Новосретенский» совхозууд амжалтатай байба.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ороохо таряа, тэжээлэй ургамалнуудые ехээр хуряажа абаха тэмсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэнөөр ябуулагдаа. Илангаяа Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Сибирь», Охин-Булагай, Хёлгын совхозуудай таряашад, механизаторнууд ургуулһан бүхы ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр гэргэнэбди. Үбэлжэлгын түлэг яажа байха үедэ үнеэн бүриһөө 3 мянган килограммһаа доошо бэшэ һү һааһан һаалишадтай уулзажа, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд тухай тодорхойгоор зүбшэн хэлсэһэн, шэнжэлһэн байнабди. Эндэ үгэ хэлэһэн дүршэлтэй һаалишад Вера Литвинцева, Анна Ткачева, Тамара Мякотина гэгшэд яһала бодомжолхоор һанамжа дурадхалнуудаа хэлээ.

Мурысөөнэй дүнгүүдые саг болзоортонь согсолжо, түрүүшүүлые тодорхойлхо, гээгдэлдэ орогшодой ушар шалтагые элирүүлхэ гээшэ партийна, профсоюзай организацинуудай гол зорилго мүн. Һүүлэй үедэ түрүүшүүлэймнай зэргэ улам олошорно. Жэшээлбэл, һаалишан В. Литвинцева, А. Григорьева, М. Галушина, И. Некипелова, Д. Дармаев, П. Калашников, Ф. Асеев гэгшэд районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Манай районой ажахынууд хүршэ Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозуудтай хэр угһаа мурысэдэг гуримтай юм. Энэ мурысөөмнай мүнөөшье үргэлжэлһөөр. Хүршынхидһөө халан абахаар юумэн захаһаа бии. Бидэ ошоходоо шэнэ онол аргыень баһал шудалнабди. Жэшээлбэл, «Искра» колхозойхидой тугалнуудаа боксово аргаар түлжүүлхэ дүршэлыень халан абаа һэмди. Харин Мухар-Шэбэрэй районой ажахынууд һаалиингаа фермэнүүдтэ поточно-цеховой аргыемнай нэбтэрүүлнэ.

Манай ажахынуудай механизаторнууд, луговодууд, ороохо таряа, тэжээлэй ургамалнуудай болон үбһэ ногооной ургаса хуряажа абахаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа һэмнай.

Продукциин шанар һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдахаһаа гадна байгша онһоо бүхы ажахымнай гүрэндэ ехэ шэгнүүртэй мал, хони, гахай тушаахаар шиидэнхэй.

Малшаднай энэ хугасаа соо адууһа малайнгаа ашаг шэмые горитойгоор нэмэжэ гэжэ шиидэнхэй. Тодорхойлбол, жэлэй туршада үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 2000 килограмм һү һаана, хонин бүриһөө 3,300 грамм нооһо хайшалжа тушааха зорилготой. Тиихэдэ 100 эхэ мал бүхэнһөө 87 тугал, 85 хурьга, 75 унага, гол эхэ гахай бүриһөө 12 поршоонхо абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын түлөө мурысэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ районоймнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хараалһан зорилгонуудаа сүм бэелүүлжэ, шэнэ эрилтэдэ хүрэхөөр хүдэлмэрилжэ байнхай. Ушарынь хадаа мурысэгшэд туйлаһан амжалтаяа улам батадхахаһаа гадна, түрэл республикынгаа алдарта ойе урагшатайгаар угтаха хүсэлэнтэй ха юм.

А. ПЛОТНИКОВ,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь.

ЗЭРГЭСҮҮЛХЭ, ШЭНЖЭЛХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Мурысэгшэд ехэ зорилгонуудые хараалхын урда тээ урид хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолжо зэргэсүүлхэ шэнжэлхэ, мүн бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлжэ тодорхойлхо аргатай.

Бүри үнгэрэгшэ жэлэй эхеэр манай колхозой үйлэдбэриин участок, подразделени бүхэнэй коллективүүд урид хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолжо, зүбшэн хэлсэхэдээ, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудһаа тодорхой тобшолол хэһэн юм. Илангаяа ажахын ээлжээтэ хүдэлмэриин хаһын эхилхэдэ хиналта, шалгалтаяа улам эдэбхижүүлхээр шиидээ бэлэй. Тиин мүнөө колхозоймнай малай үбэлжэлгын үедэ, ургаса хуряалгын, хабарай тарилгын, хонидой нооһо хайшалалгын, тэжээл бэлэдхэлгын болон зунай бэлшээриин үедэ правлениин гэшүүд, мэргэжэлтэд даалгагдаһан участогтаа заабол ошожо шалгадаг, дутагдалнуудыень элирүүлжэ, усадхаха талаар дары хэмжээнүүдые абадаг заншалтай.

Манай ажахыда һү һаалиин гурбан фермэ бии. Эдэ коллективүүд хэр угһаа хоорондоо мурысэн ажалладаг. Нёдондо дэлгэрүүлэгдэһэн ажалай тэмсэлдэ Г. П. Петровой хүтэлбэрилдэг һаалиин гурбадахи фермын коллектив квартал бүхэндэ шалгарһан юм. Тиимэһээ колхозой правлениин, партийна, профсоюзна организациин дамжуулгын Улаан туг батаар бариһан тус коллектив үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи кварталай дүнгөөр район дотороо эрхимлээ бэлэй.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ энэл фермын залуу һаалишан, ВЛКСМ-эй гэшүүн, арадай депутадуудай районно Соведэй депутат Л. И. Ткачева онсо эрхимлэнэ. Тэрэ нёдондо үнеэн бүриһөө 2515 килограмм һү haaгaa юм. Тиихэдэ дүршэлтэй бэрхэ һаалишад М. Слепнева, А. Нестерова, М. Зоркальцева, А. Афанасьева, З. Ястребова, А. Разуваева гэгшэд абаһан уялгаяа, хараалһан зорилгоёо жэншэдгүй бэелүүлнэ. Манай үнинэй тугалшан А. Е. Ткачева район дотороо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Мүн үхэршэн М. В. Ткачев ойн баярта жэлэй дүнгөөр КПСС-эй райкомой, арадай депутадуудай гүйсэдкомой районно Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байха. Колхозоймнай дүршэлтэй мал адуулагшад К. Слепнёв, М. Шушурихин, С. Иванов, адуушад Л. Григорьев, П. Ткачев гэгшэдэй ажал ходоол магтаалтай.

Мүнөө манай малшад, хонишод тугал, хурьгадай гарза хоролто эрид доошолуулха талаар ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө колхозоймнай гүүртэ, фермэ бүхэндэ һайн шанартай продукци гүрэндэ худалдаха тэмсэл үргэдэнэ. Байгша онһоо эхилэн бидэ бэлэдхэлэй пунктда шэгнүүрээ хүсөөгүй мал тушаахагүйгөөр шиидээбди. Мүн һаалишад заабол I—II сортын һү гүрэндэ эльгээхэ эрмэлзэлтэй ажаллана.

Г. РАЗУВАЕВ,
«Рассвет» колхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

ССР Союзай байгуулагдаһаар алдарта 60 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мурысөөндэ Бэшүүрэй район шалгаржа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа бэлэй.

Дээдын шагналда хүртэһэн тус районой колхоз, совхозуудай коллективүүд туйлаһан илалтаяа улам батадхахаар эрмэлзэн ажаллана. Жэшээлбэл, дурсагдаһан Бэшүүрэй район байгша онойнгоо нэгэдэхи кварталай мяха үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө ... тэ сүм дүүргээ. Тиимэһээ энэ хуудаһанда Бэшүүрэй районой ажахынуудта социалис мурысөөнэй ямараар ... хэгдэдэг, мүн Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ... дэлөөнэй ямараар дэлгэрүүлэгдэжэ байһан ... шэгдэнэ.

ТЭМСЭЛЭЭР ШЭРЭЭГДЭҺЭН АМЖАЛТА

Түрэл партиимнай ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор: «Хүдөө ажахын продукци абалгые ехэдхэхэ хэрэгтэ колхоз, совхозууд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байна. Али бүхы ажахынуудта ажалай бүтээсын хэлбэришэгүй ургалта хангаха, тэрэнэй ажал ябуулгые эрид шууд һайжаруулха, гарзатай ба ашаг үрэ багатай колхоз, совхозуудай экономикые дэбжээхэ хэрэгтэ партийна, совет, ажахын органуудай хүсэлэл оролдолго зорюулагдаха ёһотой»,— гэжэ онсо тодорхойгоор хэлэгдэнхэй.

Тиин манай ажахын коллектив үнгэрһэн жэлдэ эдеэ хоолой продуктнуудые улам ехээр үйлэдбэрилхын тула горитойхон оролдолго гаргаһан байна. Нэн түрүүлэн ороохо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай болон үбһэ ногооной ургаса эрид дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдаа һэн. Тэжээлэй элбэгээр бэлэдхэгдэдэг болоходол адууһа малаймнай ашаг шэмэ нэмэжэ захалаа бэлэй.

Ойн баярта үнгэрэгшэ жэлдэ совхоз гүрэндэ һү тушааха түсэбөө 128,4 процент, мяха — 106 процент дүүргээ юм. Тиихэдэ нооһо хайшалжа худалдаха даабари бэелүүлэгдээ һэн. Мүн эхэ мал бүхэнһөө тугал, хурьга, поршоонхо абажа түлжүүлхэ түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн байна. Ороохо таряа тушааха гүрэнэй түсэб нилээд үлүүлэгдэһэн.

Социалис мурысөөндэ оролсоһон хүнүүд заабол эрхим амжалта туйлахын тула бүхы арга боломжоёо хэрэглэдэг заншалтай. Тодорхойлбол, үбэлжэлгын үедэ бүхы һүрэг үнеэдээ заабол шанаржуулагдаһан, буйлуулагдаһан тэжээлээр хооллуулна. Ингэжэ үбэлэй һарануудта үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхын хажуугаар үбһэ тэжээл ехээр алмагдаа. Нёдондо совхозоймнай һаалиин гурбан фермэдэ һү һаали эрид нэмэһэн байха юм. Жэшээлбэл, Заганай-Адагай фермын коллектив үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3072 килограмм һү, Нарин-Нугын фермын һаалишад — 2250, Горскын һаалиин фермын коллектив 2069 килограмм һү haaгaa.

Үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлһэн амжалта гол түлэб һаалишадай шадабари мэргэжэлтэй болоһоной, түрүү дүй дүршэл, онол арга үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй аша үрэ мүн. Мүнөө совхозоймнай 80 гаран һаалишал I—II классай мэргэжэлтэд болонхой.

Жэл бүри ажахыда һаалишадай, гахайшадай, механизаторнуудай дунда мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлхэ тусхай һургуули үнгэргэгдэдэг. Эндэ совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд, инженернүүд, экономистнууд, агрономууд дэлгэрэнгы хэшээлнүүдые үнгэргэхэһөө гадна, өөһэдынь туйлаһан үрэ дүнгүүд болон байдал дээрэһээ үндэһэлэн зэргэсүүлгэнүүдые, шэнжэлгэнүүдые хэжэ, бүгэдэндэ ойлгосотойгоор тайлбарилхые оролдодог байна.

Мурысэгшэд ажалдаа шэнэ онол арга, дүй дүршэл нэбтэрүүлжэл, урдынхиһаа ехэ үрэ дүн туйладагынь бултанда мэдээжэ. Жэшээлбэл, гахайшаднай һая болотор олон поршоонхо абажа гарза хоролтогүй түлжүүлхэ талаар бийратай дүн туйладаггүй байгаа. Тиин ажахын мэргэжэлтэдэй гахайн комплексдо шэнэ арга нэбтэрүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулхаданшье ехэ үрэ болодоггүй бэлэй. Һүүлэй һүүлдэ комплексдо ажалладаг бүлэг гахайшадые Кабанскын районой «Шергинский» совхозой гахайшадта айлшалуулаа һэмди. Тэндэ манай гахайшад эхэ гахайнуудые бүлэг бүлэгөөр һубарюулан түрүүлхэ онол аргатай танилсажа, шудалһан байна. Нюураараа уулзажа, тэндэхи гахайшадтай хөөрэлдэхэдөө, шэнэ аргын алишье талаараа һайн, аша үрэтэй байһыень гүнзэгыгөөр ойлгожо абаа ха юм. Ингэжэ Кабанскын районһоо бусажа ерэһээр совхозойнгоо бүхы гахайшадтай хараһан, дуулаһанаа зүбшэн хэлсээд, шэнэ аргаяа үргэнөөр нэбтэрүүлжэ захалаа һэн.

Гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудые дүүргэхэ мүн үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ заншалта болоһон ажалаймнай мурысөөн ехэ үүргэ, нүлөөтэй гээшэ. Мурысөө гансал үргэнөөр дэлгэрүүлээд байхагүй, харин хүн бүхэнэй хэһэн ажалай дүнгүүдые таһалгариагүй согсолжо, эрхимлэгшэдыень тодоруулжа байхада бүришье аша үрэтэй.

Ажахыда гансашье малшадай, гахайшадай хоорондо мурысөөн эмхидхэгдэдэг бэшэ, мүн механизаторнуудай, луговодуудай дунда ажалай тэмсэл яһала эршэмтэйгээр бурьялдаг байна. Манай совхоздо тракторно-тарян ажалай дүрбэн бригада бии. Тэрэнэй хоёрынь тэжээл бэлэдхэдэг мэргэжэлтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ ногооной гурил гаргаха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулнабди. Нёдондо 16 мянган центнер ногооной гурим гансал гранула

болгогдон бэлэдхэг...
Витаминтай ногоон...
гаргагшад хоорондо...
жэ ажалладаг гури...
хэдэ кукурузашадна...
үедэ горитой амжа...
лаа. Жэшээлбэл...
зуудай XVII съезд...
гат Анатолий Гр...
Паньков даалгагд...
гектар газарайнгаа...
һөө 150 центнер к...
ногоон эшэ набша...
бэлэдхэһэн юм. Ти...
дондо тэжээлэй н...
ниье ехээр абтаа б...
Луговодуудай ду...
гэрһэн мурысөөндэ...
Паньков эрхимлээ...
гектар бүриһөө 26...
үбһэ суглуулаа. ...
димир Зоркальцев...
тарһаа 25 мянган...
үбһэ һурилөө юм...
тэжээл шадаал һ...
ехээр бэлэдхэжэ ай...
ла жүн, намарай үе...
сөө үргэнөөр дэл...
совхозоймнай тэжэ...
хэгшэд ниитынгэ...
малда яһала хүсэ...
үбһэ тэжээл бэлэд...
хойлбол, энэ үб...
ниитымнай адууһа...
процент тэжээлэ...
данхай, ондо оро...
Мурысөөн гэшэ...
жалта шэрээдэг х...
Ажалай тэмсэл у...
гаар дэлгэрүүлжэ,...
хэнэй арга боломж...
ныса тобойжо х...
Тиимэһээ бидэ саа...
мурысөөгөө улам ...
1982 оной дүнгөө...
дээдын шагнал бол...
эй ЦК-гай, СССР...
стрнүүдэй Соведэй...
эй болон ВЛКСМ-...
дамжуулгын Улаа...
алдахагүйгөөр а...
Бурядай республ...
дарта 60 жэлэй ойн...
та түгэсөөр угтаха...
зэнэбди.

В. СИДОР...
Дзержинскиин нэр... совхозой пар... сек...

Фотокорреспондент Н. Дригеновэй буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ «Рассвет» колхозой ахалагша хонишон Семён Иванович Афанасьевые харанат. Түрүү хонишон нёдондо район дотороо дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ эрхимлэжэ, шангай һуури эзэлээ һэн.

Һүүлэй дүнгөөр зуун эхэ хонин бүриһөө 83 хурьга абажа, түсэбөө дүүргээ.

ХҮДЭР ЗАЛУУШУУЛАЙ ХУБИТА Е...

Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалладаг залуу хүбүүд, басагадай хэһэн, бүтээһэн хүдэлмэриие хэмжэбэл нилээд ехэ байха. Илангаяа үнгэрэгшэ жэлдэ Бүхэсоюзна социалис мурысөөндэ илалта туйлаха хэрэгтэ оруулһан хубитань горитойхон гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Победа» колхозой, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Охин-Булагай совхозуудай комсомолой организацинууд хамагһаа һайнаар ажаллаа. Үйлэдбэриин участок бүхэндэ хүдэлмэрилдэг залуушуул заабол амжалта туйлажа, хододоо магтаалтай ябадаг гээшэ.

Үбэлжэлгын эхеэр республика дотороо үүсхэл гаргаһан Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой Ангирай фермын залуушуулай урилае районоймнай комсомолшууд һайшаан дэмжээ бэлэй. Тиигэжэ үбэлжэлгын үедэ, мүн хонидой түл абаха хаһада гүүртэ, отарануудта ажаллахаяа 100 гаран комсомолшууд таран ошоо һэн. Мүнөө Калининай нэрэмжэтэ колхоздо, Бэшүүрэй, «Новосретенский» совхозуудта комсомолшууд шударгы бэрхээр ажаллана. Комсомолшуудай ажалладаг участок бүхэндэ тусхай бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ бүлэгүүдэй гэшүүд коллективүүдэй хүдэлмэри шалгахаһаа гадна журамаа алдаһан залуушуулые, комсомолшуудые хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Тиихэдэ отделенинүүдэй комсомолой организацинуудай эдэбхитэд фермэ, гүүртэ, отарануудта полевой стануудта, үбһэшэдэй, тэжээл бэлэдхэгшэдэй звенонуудта ошожо ханын газетэ гаргадаг, залуушуулай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн мурысөөнэй дүнгүүдые согсолжо, эрхимлэгшэдыень тодоруулдаг юм.

Саашадаа ямар зорилго табигданаб гэбэл, ... туйлаһанаа улам б... һаа гадна, залу... илангаяа комсомо... гаа эдэбхи үүсхэлы... бадаргажа, ажалай... бэринь журам ш... болонобди. Залуушу... да ябуулагдадаг һ... мүүжүүлгын хүдэлм... эмхитэйгээр, холы... тайгаар ябуулагдах... ха юм.

А. АЛЕК...
ВЛКСМ-эй Бэш...
райкомой нэгэдэхи се...

МҮРЫСЭГШЭДЭЙ ҮГЭ

Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын һү һаалиин фермын һаалишан М. Ц. ДАРМАЕВА:

—Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ манай фермын коллектив ажалай тэмсэлдэ ороходоо горитойхон илалта туйлаһан байна. Бидэ һү һаажа гүрэндэ тушааха түсэбөө урагшатайгаар бэелүүлээбди. Тиихэдэ һаагдаһан бүхы һүеэ нэгэдэхи сортоор тушаагаабди.

Имэ эрхим амжалта яагаад туйлагдааб гэбэл, нэгэдэхеэр, Дабаатын фермын коллективтэй мурысэдэг манай һаалишад бүхы арга шадабарияа гарган ажаллаа гээшэ. Абаһаар манай һаалишад зунай бэлшээриин хаһа сагые аша үрэтэйгөөр, дүүрэнээр хэрэглээ. Нажарай һарануудта һүрэг үнеэдтээ талха тарянай зүйл нэмэжэ үгөөд, ногоо элбэгтэй бэлшээридэ адуулһанаймнай ашаар һү шэмэнь эрид дээшэлһэн байна. Удаань намартаа малайнгаа үбэлжэлгэдэ эмхитэй һайнаар бэлдэжэ захалаабди. Бүхы тэжээлнай заабол шанаржуулан буйлуулагдадаг. Мүнөөшье һаалишаднай үнеэдээ шанаржуулагдаһан тэжээлээр, бурдуугаар хооллуулжа, һү шэмыень горитойгоор дээшэлүүлнэ.

Ажалдаа илалта туйлахадаа һайнаар урмашуулагданабди. Нёдондо зун Румыни ошохо аяншалгын путевкоор манай дүршэлтэй һаалишан Н. Саможапова шагнагдаа һэн. Тиихэдэ үхэршэд, һаалишад Б. Базаров, Ц. Цырендоржиев, Ю. Иванов, Д. Гармаева, Ц. Базарова гэгшэд һара, квартал бүхэндэ эрхимлэнэ.

Энэ табан жэлэй гол дундахи гурбадахи жэлдэ туйлаһанаа улам батадхахын тула бидэ шармайн оролдонобди. Мүнөө хоорондоо мурысэн ажаллахадаа, арга боломжоёо урда мэтэ дүүрэнээр хэрэглэхые хүсэнэбди.

Манай ажахыда һү һаали дээшэлүүлхэ арга боломжо яһала бии. Даажа абаһан бүлэг үнеэдээ һайнаар харуулхаһаа гадна, зоотехническэ эрилтые наринаар сахиха зэргэтэйбди. Хэрбээ искусственна аргаар үнеэдые үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ һайжаруулаад, саг болзоортонь тугаллаха үнеэдээ шэргээгээд байбалнай, үнеэдэй һү шэмэ нэмэхэһээ гадна, тугалшье олоор абтаха болоно. Мүн һүрэг үнеэдээ шэнэлхэ хэрэгтэ зоотехническэ эрилтын ёһоор хандадаг болохо зэргэтэйбди. Заримдаа үнеэдээ голодоһондо гаргахаяа хайрлаад, ехэ продукци алданабди. Энээн тухай манай фермые даагша А. Сахарова яһала хэлэдэг гээшэ.

Үдэр үнгэрхэ бүри республикын ойн баярта һайндэрнай улам дүтэлнэ. Мурысөөншье шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрнэ.

Бодонгуудай совхозой Шанагын мал шахан таргалуулдаг гүүртын үхэршэн В. Д. ДАНЗАНОВ:

—Манай совхозой анханда ажахынууд хоорондын хамжаанай томодхогдоһон комплекс болгогдон хубилгагдахада булта дэмжэһэн байхагүй. Шэнэ арга нэбтэрүүлхэдэ, нэгэ талаһаа һонирхолтой байхаһаа гадна, нүгөө талаһаа, һанаа зоборитой шэнгеэр һанагдаһан. Теэд бидэ мүнөө эгээл аша үрэтэй аргыень одоол оножо нэбтэрүүлһэнээ мэдэрнэбди. Ажахынуудай һаалиин фермэнүүдһээ эрэ тугалнуудые суглуулаад, эндээ асаржа өөһэдынгөө бэлэдхэһэн тэжээл дээрэ тобиржуулан түлжүүлһэнэй удаа шахан таргалуулаад гүрэндэ тушаанабди. Бидэ ингэжэ мяха тушаахадаа хэлсээ хэгшэдэйнгээ түсэб дүүргэдэг байнабди.

Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада манай совхоз гүрэндэ тус бүреэ 350 килограммһаа доошо шэгнүүртэй мал тушаагаагүй. Тиимэһээ мүнөө малшан бүхэн һара бүри урмашуулагдадаг болоо.

Нёдондо манай тушааһан мал тус бүреэ 350—380 килограмм шэгнүүртэй байгаа юм. Тиигэжэ гүрэндэ түсэбһөө гадуур 525 центнер мяха эльгээгээбди.

Мал шахан таргалуулхада, түлжүүлхэдэ тэжээл хэрэгтэй байдаг. Жэл бүри сабшалан, полиин ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулнабди.

Эдэ үдэрнүүдтэ Хонхолын отделенидэ 2 мянга шахуу мал харууһалагдана. Мүн Шанагын баазада олон мал бии. Дүршэлтэй малшад Б. Очиров, И. Шитиков, Д. Дармаева гэгшэдэй даадаг бүлэг мал шэгнүүрээ ехээр нэмээнэ. Бидэ мүнөө үхэр бүхэндөө үдэртэ 3 килограмм үбһэ, 5 килограмм шанаржуулагдаһан һолоомо, 5 килограмм силос, 3 килограмм сенаж, эды шэнээн талха тарянай зүйл эдюулхэһээ гадна бүлеэдхэгдэһэн уһаар ундалуулнабди.

Шэнэ онол арга нэбтэрүүлээд байһан бидэнэрэй саашанхи зорилго хадаа бага тэжээлээр богони болзоорто мал шахажа шэгнүүрыень дээшэлүүлээд тушааха болонобди. Энэ хүшэрхэн байха. Ажахыдамнай поли, сабшалангай ургаса бирагүй. Тиимэһээ үбһэ тэжээл шэмэ шанартайгаар, элбэг ехээр бэлэдхэхэ байнабди.

«Новосретенский» совхозой ахалагша хонишон И. Н. АФАНАСЬЕВ:

—Хони үсхэбэрилгэдэ ажаллаһаар хорёод жэл болонхойб. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай бригада эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ, мүн нооһо хайшалжа тушааха түсэб, уялгаяа жэншэдгүй дүүргэнэ.

Хурьга абажа түлжүүлхэ гээшэ хүшэрхэн. Илангаяа үбһэ тэжээлээр хомор урдахи жэлнүүдтэ гансашье һүрэг хонидоо бэшэ, мүн абтаһан хурьгадаашье тэнжээжэ, ондо оруулхамнай бэрхэтэй бэлэй. Харин мүнөө байдалнай эрид хубиланхай. Үбэлжэлгэдөө бидэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлтэйгээр ороо һэмди. Тиимэһээ урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй һайнаар үбэлжэхэ гүйсэд аргатайбди.

Хони үсхэбэрилгэдэ хүдэлмэрилхэдэ шиидхэгдэмээр асуудалнууд захаһаа гарадаг. Жэшээлбэл, тон юрын асуудал болохо залуушуулые энэ ажалда һургаха гээшэ бэлэн бэшэ. Нэгэдэхеэр, залуу хүбүүд, басагад хонишоноор ажаллаха дурагүй байдаг. Ушарынь хадаа мүнөө даб дээрэ ажалнай хүсэд оньһожоруулагдаагүй байна ха юм. Тиихэдэ хонидой отарада залуушуул олоороо ажаллаха аргагүй гээшэ. Мүн хони үсхэбэрилгэһөө бэшэ бусад хүдэлмэридэ, жэшээлбэл, трактористаар гү, али автомашинын жолоошоноор ажаллахада гэр бүлэдэньшье зохид. Мүнөө үедэ залуу гэр бүлын һүрэг даажа абаха ушар ажахыдамнай хомороой гээшэ.

Саашань хэлэхэдэ, хонидой үүлтэрыень һайжаруулжа, үүлтэртэ классайнь зэргээр үбһэ тэжээлээ хубаарилдаг һаань һайн бэлэй. Юуб гэхэдэ, ахир муу нооһотой хонидые үүлтэрээрээ дээгүүр хонидой эдихэ тэжээл дээрэ хооллуулхада тиимэшье аша үрэтэй байхагүйл даа.

Ажахымнай хонишод мүнөө түл абажа түлжүүлхэ хаһаяа дүүргэжэ байна. Түрүүшын отарануудта энэ хүдэлмэри эсэслээ. Жэшээлбэл, манай бригада хурьга абажа түлжүүлхэ түсэбөө дүүргээ. Тиихэдэ манай хүршэ Николай Ионович Савельев мүн лэ даабаряа үлүүлэн дүүргэнхэй. Мүнөө манай зорилго хадаа абтаһан хурьгадаа гарза хоролтогүй түлжүүлхэ болонобди.

«Победа» колхозой механизатор С. П. БЕЛЯЕВ:

—ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта нёдондоной социалис мурысөөнэй дүнгөөр эрхимлэжэ, район дотороо шангай һуури эзэлһэн байнаб. Манай ажахыда газар таряалан эрхилхэ хүдэлмэри зарим тэды гуримшуулагданхай. Мүнөөшье шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлэгдэжэ туршагдана.

Һүүлэй үедэ ургаса ургуулагшадай ажалда бригадна подрядай арга хэрэглэгдэжэ захалаа юм. Энэ түрүү арга яһала аша үрэтэй байһанаа харуулаа. Жэшээлбэл, манай колхоз бүхыдөө 66 мянган центнер ороохо, 16 мянган центнер хартаабха, 2 мянга шахуу центнер овощ хуряажа абаа. Ниитынгээ адууһа малда 9 мянган центнер үбһэ һурилжэ, 18 мянган центнер сенаж, 4.8 мянган тонно силос даража, 200 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэжэ абаабди. Нёдондо намартаа ургаса хуряалгын үедэ хура бороотой байжа, хүдэлмэридэмнай ехэ һаад түбэг татаа һэн. Тиибэшье һаа ажахымнай гектар бүриһөө 19,5 центнер таряа суглуулжа абаа бэлэй. Энэ үедэ комсомол-залуушуулай Е. Багуловай бригада даалгагдаһан 1700 гектар полиһоо гектарай 21 центнер ургаса хуряагаа. Эдэ бүгэдэ эршэмтэй ажалай ашаар колхознай гүрэндэ ороохо таряа тушааха түсэбөө х... хин үлүүлжэ, бэл... пунктда 24 мянган ... ороохо оруулаа.

Энэ ехэ амжалта ... түйлагдаагүй. Баян ... ургуулхын тула шэн... аргаһаа гадна, севоо... гэнөөр хэрэглэнэбди. ... на, техникээ бүтээс... хүдэлгэхын тула с... зортонь заһабарилжа, ... болгохые оролдонобди ... поли дээрээ мин... үтэгжүүлгэ оруулжа, ... шэбхэ гаргагдана. ... тарилгада түгэс бэлд... хитэйгээр ябуулхада ... Саашань тарилгада ... лэгдэхэ үрэһэ хүрэн... марһаа бултыень сэб... хадагалхада туһатай ... бүхы ажал манай а... һаа гарадаггүй.

Ороохо тарянай ... гаса хуряадаг болохы... шэнэ сортын шэнжэ... олон жэлэй ногоо, го... рижа туршаха түсэб... Манай мэргэжэлтэд з... намжа дурадхал т... бригаднуудай гэшүүд... бол хөөрэжэ үгэдэг... тай. Ингээд ерэхэдэ... бултадаа хөөрэлдэжэ, ... шэһэнэй, удаа энэ ... гануудые хэрэглэнэбд...

Ажахын механиза... дай дунда түрүүшн... олон. Жэшээлбэл, ... Марков, жолоошон ... Артюков гэгшэд холо... химлэдэг.

...ээ түрүүн «Зүүн-Холбоо» гэжэ үгые бүри 1975 ...Байгалда БАМ-ай ...hая эхилжэ байха ...геологи хүнhөө дуу... ...манай гүрэн соо ...рбэн табан модоной ...баригдаха шиидхэ... Хойто-Муяын үн... ...барилгада ерэжэ бай-

Тункэнээр. Баргажанаар яhала оло дахин зайжа, «Саранхүхы» гэжэ повесть бэшэхэ хүсэл досоомни уни түрэнхэй байhан байгаа. Зүгөөр энэ заахан юумэн үшөө дутаадаг жэ, алишье талаhаань энэ зохеолоо хэлэхээ ойлгожо ядажа ябадаг hэм. Хойто-Муяын хормойдо түрэ геологуудтай уулзаhанайнгаа hүүлдэ би энэ повестёо нэгэ hүүдалаар бэшэжэрхиhэн байhаб. Энэ зохеолоо би Хойто-Байгалай барилгашадта зориулаа hэм. «Зүүн-Холбоо» гэжэ үгэ-

зоной ульгэр түүхэ соошье, академик Обручевой тэмдэглэлнүүд соошье хэлэгдэдэг hэн. ...

МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН

...он конкурсдо ерэhэн очерк

Ц. ГАЛАНОВ

ЗҮҮН-ХОЛБОО

...элнии барилгашад бү... ...олооро Зүүн-Муяын хормой тээшэ шармай... ...тэндэ Тоннельный гэ... тосхон баригданхай ха... ...тиихэдэ тэндэ нэгэ... ...үгы hэн. Үбэлэй дү... ...градусай хүйтэн соо ...найман майхан са... ...мүндарганүудай хормой... ...сэбдэг газарта та... ...бэлэй. ...тэндэ ажаллаха дура... ...хаанаhаа нэмэжэл, ...байба. Барилгашад... ...эндэ журналистнууд ...ерээ. Бишье тиихэдэ тэн... ...түрүүшынхеэ ошоhон бай...

...мянган жэл соо дуу ...байhан ой тайга соо ...абяан, hүхын сабша... ...тракторай хүнхи... ...дүүлдажа эхилбэ. ...барилгада газарта ...доошонь hуулгажа бай... ...дунда нэгэ па... ...залуушаг гео... ...танилсабаб. ...лэ түрүүшын хэ... ...табигдахада, бү... ...унтаагүй, тэн... ...хаража хоногшо... Тезд юумэн яагаа... ...түргэн гэшэб даа! Тэрэ ...хүн замбуулинай онго... ...дэлхэйе тойроо, ...буугаа. Энэмнай мүнөө ...бэшэ болошоо. Хэ... ...үнгэрхэдэ, энэ тү... ...барилгашье юрын ...болошоод байха, — гэ... ...хүн.

...Юу хэлэнэ гээшэбта?!— ...урдаhаань арсалдаха ...хэлэбэб. — Иимэ ба... мартагдаха гэжэ байха ...

...тэндэ энэ барилга мар... гэнэ аалби? Үгы даа. ...үшөө гайхалтай юу... ...хэлэнэб.

...Юун тухай гээшэб? ...Зүүн-Холбоо гэжэ дуу... ...гүт?

...Тэрэмнай юун бэ? ...Би тэндэ хүдэлдэг бай... ...нёдондоной эндэ ко... ...эльгээгдэнхэйб. ...Командировкодо? Тиихэ... ...тэндээ hөөргөө бусаха ...гүт?

...Би мэдэнэгүйб. Дээрэ ...үзэнэ бээз. Зүгөөр ма... ...хамаг баялиг, бү... ...дүймнай — тэндэ! ...Юу хэлэнэт даа! Үгы, ...Холбоо гээшэтнай хаана ...

...Зүүн Саянда... Танай Бу... ...нютаг айхабтар баян бай... Би ерээдүйн геоло... ...тэндэ хүдэлхэ зондо ...hанаб, — гэжэ минии шэ... ...гарыемни уни удаан ...hэн...

...МАНАЙ республикын хойто ...нэй нютагуудаар, Аха,

нүүд тиихэдэ намда үшөө юушье хэлээгүй үлэhэн байгаа. Энэ геологой Зүүн-Холбоо тухай хөөрэhыень би Хойто-Байгалтай холбожо бэшээ hэм.

Тиигээд би — тала нютагтай хүн—хада уула тухай бэшэлгээ энээгээр дүүргээб гэжэ hанажа ябатарни, мэнэ hаяхан Ахаhаа нэгэ нүхэрни телефоноор хонходожо:

— Зүүн-Холбоо ошоё. Вертолёт бэлэн. Түргэн Мон хүрэтэр ерээ. Эндэ Ахын геологическа экспедициин начальниктай хөөрэлдөөд байнаб, — гэбэ.

Гэнтэ зосоомни уни бутаржа, байха hуухаяа, унтаха хэбтэхээ болижо, үглөө-нүгөөдэрынь Мон тосхоной үйлсөөр алхалжа ябабаб.

ЭНДЭ — ехэ hонин газар. Мүнхэ-Сарьдагай хормой аад, нэгэшье саhан байдаггүй. hалхин саhые үлеэжэрхинэ гэхэдэш, тойроод хабшал хаданууд. Минии hанахада, саhан эндэ газарта хүрэнгүй, агаарта эрьюулгэдэ абтажа, Мүнхэ-Сарьдаг, Нүхэн-Дабаан руу гү, али үшөө ондоо ехэ «аман» руу татуулшана гэхээр. Тойроод—үодэгсөө, үбсүүсэ саhан, харин эндэ гансал тооhон шорой.

Зүгөөр эндэ hарые шэнжэлдэг обсерваториин байhаниинь баhа энээнhээшье удхатай байжа магад.

Мүн хуурай, губи газарта дайралдадаг тэмээнэй hүүл гэжэ сула хадхуур болошоhон ургамалай эндэ hөөг hөөгөөр ургажа байдагынь наранай элшын Зүүн Саянай хормойдо элбэг байhые үшөө дахин гэршэлнэ бэшэ гү?

Зундаашье эндэ тон багаар бороо ородог юм.

Ахын геологическа экспедициин начальник Эдуард Леонидович Прудовский душэ тухай наhанай, үндэр нарин бэетэй хүн, энеэбхилhээр урдаhаамнай бодожо ерэбэ. Энэ геолог hахалгүй. Ондоо тээ хараа hаа заяандаашье геолог мэргэжэлтэй хүн гэжэ hанахаар бэшэ.

Прудовский юhэдэхи жэлээ эндэ хүдэлнэ. Түрэhэн нютагынь Воронеж болоно.

— Манай мэргэжэл иимэ ха юм даа. Энэ газар хоёрдохи нютагни болонхой. Ондоо тээ хэдэн үдэрөөршье ошоходоо, түргэн hөөргөө бусаха дурамни хүрэдэг. Теэдшье эндээ ехэ сүлөөгүйбди. Он жэлэйшье ошоhониие ойлгохогүйш, — гэжэ Эдуард Леонидович хөөрэбэ.

Ахын геологическа экспедици табяад онhоо хойшо эндэ хүдэлнэ.

Зүүн Саянда ашагта малтамал элбэгээр олдохо гэжэ бүри урданhаа хойшо — эндэхи

жа магад.

Табяад, жараад онуудта эндэ Һамарта, Хара-Нуур, Баруун-Холбоо гэжэ газарнуудта үнэтэ ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые геологууд олоод, Доржо Банзаровай, Пионерская, Комсомольская гэхэ мэтэ нэрэнүүдые үгэжэ, хэдэн тээлээнь шэнжэлэлгэ хэhэниинь эндэ город тосхонуудые, фабрика заводуудые, түмэр харгы барихаар гүрэн түрын удха шанартай ехэ нөөсэнүүд хүсэд олдоогүй байhан байгаа.

Тиигэбэшье геологууд бэдэрэлгээ орхёогүй, уула хадануудта метр метрээр шэнжэлгээ үргэлжэлүүлжэ, шулуун бүхэнииень шахуу гар соогоо барижа үзэhэн байна.

Далаад оной үедэ эндэ ажал бүри түргэдхэгдөө hэн. Хэдэн шэнэ-шэнэ хадануудта гүнзэгыгөөр газар малтаха зэбсэгүүд асарагдажа, хаа хаанагүи зуу метр хүрэтэр малтаха гэпэн захиралта үгтэбэ. Теэд иимэ малталга хээдшье байхадань, шэнэ ехэ нөөсэ олдоогүй, саашанхи ажалаа болюулха гэhэн бодол түрэбэ.

Энэл үедэ Зүүн-Холбооной Улаан-Хадада малталга хэжэ байhан ахалагша геолог Тамара Васильевна Лукьянова үшөө саашань малтаад үзэхэ гэпэн уряа хаяба.

Тиигэн гэhээнь, олохон хүнүүдэй 30—40 жэлэй туршада бэдэрhэн малтамалынь газар дороhоо хэдэн тээhээнь дээшээ шэдэлжэ, бэдэрэгшэдэй хүсэл hанаан, зориhон зорилгонь хүсэлдөө бэлэй.

Энэ хэрэгтэ нэн түрүүн Ахын экспедициин начальник байhан, мүнөө Ахын экспедициин ахалагша инженер Валерий Дагбаевич Арабжаевай, мүнөө тэрэнэй орондо ороhон Владимир Петрович Табинаевай болон бусадай хубита айхабтар ехэ байха юм.

Энээнэй hүүлдэ Зүүн-Холбооной ашагта малтамалые гүрэнэй нөөсэлгын комисси шалгажа, «hайн» гэhэн сэгнэлтэ үгэжэ, эндэ саашанхи ажалынь улам эршэтэй боложо, ерээдүйнь бүришье гайхалтай үргэнөөр харагдажа, фабрика, заводуудай, түмэр харгын түсэб табигдажа эхилбэ.

— Таанар Зүүн-Холбоо хүрэхэ хүсэлэнтэйбди гэнэ гүт? — гэжэ Прудовский хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ асуугаад, үшөө дахин бидэнэрые ехэ удаан ажаглан, шэнжэлэн хараба.

Эндэ журналистнууд балай ябадаггүй байба. Тиимэhээ экспедициин ноён бүришье нарилна хэбэртэй. Зүгөөр бидэнэршье юрын бэшэ газарта ошохоёо байhанаа мэдэржэ, бэеэ ехээр шэмхэнхэй hуубабди.

— Мүноо вертолёдһай үгы байна. Һамартада нэгэ хүн хадын оройдо хүлөө гэмтээ. Тэрэниие Хэрэн гү, али Улаан-Үдэ абаашахаа вертолёдһай ошонхой,—гэбэ Прудовский.

— Машина тиишэ ошоногүй гү?

— Машина?.. Үглөөгүүр гурбан машина ошохо. Тэдэ хайшаа юм... Таанар тиишэ харгыда ябажа шадаха гээшэ гүт? Юун гэжэ hанаваш, Валерий Дагбаевич, эдэнэрые машинаар табихамнай гү? — гэжэ Прудовский ...хандаба.

Арабжаев толгойгоо маажаад, hаваа алдаба.

— Өөhэдөөл мэдэхэ зон бээзэ. Харгытнай ехэ хүндэ гээшэ. Эрхүүгээр дээшээ үгэ сэхэ болохот. Үндэр эгсэ дабаануудые дабахат. Эрхүү мүрэнэй эхиые абаhан Элшэн нуур хүрэхэт. Түнхэнэй хойтуур жаралдаа ...ара талаhань гарахат.

— Суута Шумаагай аршаан хаана үлэхэб?—гэжэ би Арабжаевhаа асуубаб.

— Энэтнай бүри доро, наанатнай үлэхэ... Ябахал паатнай, би жолоошодто хэлэхэб. Үглөөнэй табан сагта Мон тосхонhоо гарахат,—гэбэ.

— Ябахабди, — гэжэ бидэнэр толгойгоо дохибобди.

Би иимэрхүү харгы яhала тухайлха байгааб. Жараад оной тэн багаар би түрүүшынхиеэ Аха нютаг ошоо hэм. Тэндэ манай нютагай нэгэ хүн хүдэлжэ байhан юм.

...Хоюулаа бидэнэр хазаар мори унаад, фермэ гүүртэнүүд дээгүүр ябаха гэлсэбэбди. Зун байhан тула машинаар эндэ хаанашье ябахын аргагүй hэн.

Орлигhоо баруулжаа хоёр-гурбан модоной зайда хадын боорёор саашаа ябаад, Аха мүрэнэй доро харьялхадань, толгоймнай эрьежэ, эмээлhээ буужа, моридоо жолооhоонь хүтэлпэн аад, hүүлдэнь нэгэтэшье моридтоо мордохо аргагүй долоон хоног соо моридоо арадаа хүтэлhэн зандаа hөөргөө бусаа бэлэйбди. Тиигэжэ ябахадаа, бүхы наhандаа мартагдахагүй уршагта нэгэ ябадалда орон алдаа hэмди. Долоон хоног тухай нютагай элдэб зоноор хөөрэлдөөд, яhала урма баяртайнууд моридуудаа арадаа хүтэллөөр, Орлигтоо бүри дүтэлөөд ябатарнай, гэнтэ урдахи дахаhан зүргэмнай дууhашаба. Бороо ехээр ороhон байжа, дээрэhээ саhан унажа, зүргыемнай хушажархёо ха юм.

Гансал hөөргөө эрьежэ, энэ хадаhаа бууха ёhотой болобобди. Зүгөөр гэдэргээ эрьехэ гэхэдэмнай, моринной эрьелдэхэ талмай олдобогүй. Дороmнай зуугаад метрэй газарта Аха гол арьяатан мэтээр шуухирна. Нүгөө тээмнай хана шэнги шулуун хада дээшээ табсантан юрэдөө, оройньшье харагдабагүй.

Би мэгдэшэбэб «Юушье бэдэржэ эндэ ерээ гээшэбиб! Энэ мориёо орхёод, өөрөө буугаа паам яаха юм? — гэжэ досоогоо hананаб. Теэд моримни гэнтэ минии бодолые таатан шэнги, нам руу хаража, нэгэ ехээр hанаа алдаад, урда хоёр хүлөөрөө хада өөдэ аhаад, hөөргөө эрьелдэшэбэ. Нүгөө нүхэрэймни морин баhал тиигээд эрьелдэбэ. Эндэхи морид хүшэр байдалда ороhоноо, яагаад иимэ байдалпаа гараха байhанаа, хүнhөө дутуугүйгөөр мэдэхэ байhан байба. Тиигэжэ дүрбүүлээ бүтэн бүлеэн, арай шамай гол дээрэ буугаад, энэ хадаяа бүхэли үдэртөө тойрожо, Орлигоо хүрэжэ ерээ бэлэйбди...

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

АНХАРАЛАА ҺУЛАДУУЛХА ЁҺОГҮЙ

Ниитын малай үбэлжэлгын дүүрэнтэжэ байбашье, абтаhан түл түрэсэеэ hайнаар харууhалан тэнжээхэ, хүхэ ногоондо малаа тамир тэнхээтэйгээр гаргаха гэhэн зорилго табигдана бшуу.

Эдэ бүхы хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд малшадые комплексоор хангалгаhаа сэхэ дулдыдаха жэшээтэй. Олохон ажахынуудай партиина, совет органуудай түлөөлэгшэд соёл гэгээрэлэй, медицинын, худалдаа наймаанай, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албанайхид энэ асуудалда анхаралаа hуладуулнагүй.

Гэбэшье ниитын малай үбэлжэлгын хаhа дүүрэнтэжэ байна гээд энээниие хэрэгсээнгүй гараха ушарнууд дайралдана. Хиагтын районой зарим ажахынуудта малшадые хангалга тухай асуудал хаража үзэхэдэ, hайн, муушье сэгнэлтэ үгэмөөр ушарнууд дайралдана. Хираанай Адаган сельсовет үбэлэй эхиндэ малшадые дүрбэн тэгшээр, эмхи гуримтайгаар хангаха гэhэн hайшаалтай үүсхэл гаргаhан юм. Теэд энэ үүсхэлые бүхы ажахынуудай гүйсэд дэмжээгүй байhаниинь харамтай. Тодорхой баримтануудта тогтоё.

Нэн түрүүн «Дружба» колхозой малшадта хүрэжэ, hуудал байдалаарнь hонирхообди. Юрэдөөл, колхозой парткомой, сельсоведэй гүйсэдкомой түлөөлэгшэд отарануудта үдэр, hүнигүй ажаллажа байhан малшадаа саг үргэлжэ, тусхай графигай ёhоор хангаха гэhэн зорилгоёо тусхай эрилтэдэ хүрэмөөр бэелүүлнэгүй. Үбэлжэлгын үедэ клубуудай болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ами амяраа нэгэ-хоёр дахин ниишэ ерэhэн гэжэ элирбэ. Теэд малшадта хүрэхэдөөшье, өөhэдынгөө сэхэ үүлгануудые жэншэдгүй hайнаар дүүргэдэг байгаа гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, эдэнэр харуулан ойлгууламжын нэгэшье зүйл гаргаагүй гэжэ элирээ бшуу. Тиихэдэ ажаглалта ба дурадхалнуудай дэбтэр соо гансал ажахын мэргэжэлтэд, медигүүд тэмдэглэлнүүдые хэhэн байба. Хонишодой гэр байрада ариг сэбэр сахигданагүй, санитарна эрилтэнүүд бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ медигүүд бэшэнхэй. Үнэхөөрөөшье хонишодой гэр байранууд соо эмхи гуримгүй, hалан, муухай.

Ехэ Хүдэриин hү hаалиин фермын hаалишад соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд тушаа гомдолнуудые абаhаар лэ хэлэнэ. Тон үсөөн айлшалдаг юм байна. Харуулан ойлгууламжын зүйлнүүд, санбюллетеньнүүд малшадай байрануудта үгы. Түрэл республикын алдарта ойе угтуулан дэлгэрhэн мүрысөөн тухай, КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 оной) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр малшадые уряалhан, шэнэ амжалтануудта зоригжуулhан лозунгнууд, түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэhэн брошюранууд, анхаран тогтомоор бусадшье зүйлнүүд харагдаагүй. Ямар ушарhаа иимэ байдал үзэгдэнэб гэжэ Ехэ Хүдэриин сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. Н. Назимовта хандахадамнай, шэнгэн түлишэ дуталдана гэhэн шалтагаан урдаа барьяад лэ харюусаа hэн.

Энэ ажахытай сасуулан үзэхэдэ, Хүдэриин совхозой малшадые комплексоор хангалга нилээд урагшатай байба. Хүдэриин сомсоведэй гүйсэдком Хираанай-Адагайхидай үүсхэлые үбэлжэлгын эхиндэ зүбшэн хэлсэhэн, дэмжэжэ байhанаа бодотоор баталхые шиидэhэн юм. Соёлой байшангуудай библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ урига дажа, панамжа, дурадхалнуудаа хэлээ hэн. Удаань үбэлжэлгын тэн хахадта малшадые хангалгада хабаатайшуул хэhэн хүдэлмэри тухайгаа тоосожо саашанхи зорилгонуудаа бүри тодорхойгоор хараалhан юм.

Наhанайнгаа амаралтада гарапан hаалишадые баяр ёhололой оршон байдалда үдэшэлгэ энэ ажахыда заншалта болонхой юм. Иимэ үдэр малшадта кинофильмүүд харуулагдадаг. Харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд эндэхи фермэнүүдтэ олон, шэмэглэлынь таарууу зохистой. Теэд хуу юумэниинь hайшаалтан гэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, Хүдэри-Сомонои соёлой байшангай уран шэмэглэл мүнөө үеын эрилтэдэ яашье хүрэнэгүй. Һү hаалиин фермэнүүдтэ улаан булангууд үгы. Һаалишадай хубсаhа хунараа hэлгэхэ таhалганууудан байгаа hаань, hайн бэлэн.

Хонишоной булангуудые «Заря» колхоздо хужарлан хараабди. Эндэ ашатай туhатай зүбшөл заабаринууд үгтэнхэй, hүүлэй үедэ хони үсхэбэрилгэдэ түйлагдаhан амжалтанууд тухай хөөрэгдэнхэй. Хүдөө ажахын литература хонишодто дурадхагдана. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд малшадые хангалгын асуудалнуудые тон шухала гэжэ тоолодог, саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг гэжэ тобшолмоор. Библиотекарьнууд саг болзортоо хүрэдэг, hургуулиин hурагшад ерэжэ, фермын газаахиинь сэбэрлэдэг, концерт, наада табидаг. Гэбэшье эндэхи клубуудай хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолго, эдэбхи гаргадаггүйнь харамтай.

Иигэжэ Хиагтын районой ажахынуудта малшадые хангалгада нэгэ жэгдэ анхарал хандуулагданагүй гэжэ элирүүлээбди. Тиимэhээл малшадые hайнаар хангаха зорилго харааhаа гараха ёhогүй гэжэ дахин hануулая.

Х. ДАШИЕВА,
Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын республиканска научно-методическа түбэй таhагые даагша.

НОМОЙ ТАГ

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ ТУХАЙ

«Мүрысөө эмхидхэлгэ ба ажахые эрхилэлгын бүхы гуримые улам саашадань нарижуулан hайжаруулха» гэhэн номтой (М. Проф-хэблэл, 1982 он, 208 хуудаhан) танилсагты. Ажахые эрхилэлгын бүхы гуримые саашадань улам нарижуулан hайжаруулгын гол шэглэлнүүдтэхи социалис мүрысөөнэй асуудалнууд эндэ шэнжэлэгдээ. Авторнуудынь (Е. П. Капустин, М. П. Воейков, Е. П. Торкановский) социалис үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын эмхидхэлые hайжаруулха тушаа бэшэнэ. Социалис мүрысөөнтэй холбоотой элдэб онол арга, мүн тэрэниие хэрэглэхэ тухай, тэрэнэй хүгжэлтэ тухай ном соо хэлэгдэнэ. Мүрысөө яажа түсэблэхэб, ажахын тоосоо, научно-техническэ дэбжэлтэ улам саашань хүгжөөхэ зорилгонууд дэлгэрэнгыгээр тайлбарилагдаба. КПСС-эй XXVI съездын табиhан зорилгонуудай ёhоор ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөөн ямараар эмхидхэгдэнэб, саашадаа яажа нарижуулан hайжаруулагдахаб гэжэ шэнжэлэгдээ. Энэ ном профсоюзай хүдэлмэришэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй анхарал татаха байха гэжэ hанагдана.

Ф. И. Княжкогой **«Олон миллион хүн зоной интернациональна хүдэлөөн»** гэжэ брошюра. (М. Проф-хэблэл, 1982 он, 64 хуудаhан) Профсоюзна эдэбхитэнэй библиотечкэ.

Интернациональна социалис мүрысөөнэй бии бололго, тэрэнэй хүгжэлтэ болон баримтануудые таарамжатай зохидоор хэрэглэн автор харуулба. Профсоюзна ба ажахын олон эдэбхитэдтэ, мүн коммунис ажалай hургуулинуудта хэрэглэгдэхэ байха.

Е. НИМАЕВА,
техническэ литературын таhагай библиограф.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

САГ СООГОО ХЭГДЭҺЭН УРИДШАЛАН ҺАНУУЛГА

Сиридэ дээрмэдэхы ёhоор доbтолхые бэлдэжэ байhантайнь дашарамдуулан, Совет правительствын хэhэн мэдүүлгые гадаадын оронуудай газетэ, журналнууд шэнжэлэн тайлбарилхадаа, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ, тэдэниие тухиран дэмжэдэг Вашингтондо зорюулагдаhан эрид шанга, уридшалан hануулга болоно гэжэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союз араб арадуудай тэмсэлтэй hанал нэгэтэй байhанаа баталхадаа, бүхы талануудай политическэ хүсэлэл оролдолгонуудай үндэhөөр энэ райондохи байдалые үнэн зүбөөр, али бүхы талаhаань гуримшуулан шиидхэхын түлөө тэмсэжэ байhанаа мэдүүлнэ гээд хэблэлэй шэнжэлэлгэнүүд дотор, политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай хэлэhэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Совет-сириин хани барисаанай сэгнэшэгүй удха шанартай байhые Совет правительствын мэдүүлгэ батална гэжэ Сириин Араб Республикын премьер-министр **А. Р. Касем** мэдүүлбэ. Америкын Холбоото Штадууд болон булимтархы Израилиин үгэсөөнүүдтэ шанга харюу сохилто үгэхэдөө, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн, араб оронуудай патриотическа хүсэнүүд, Советскэ Союз түрүүтэй социалис оронууд ондэниие дэмжэнэ гэжэ Сири ойлгоно, мэдэнэ гээд Сириин правительствые толгойлогшо хэлээ.

Найдамтай хани нүхэдэйнгөө туhаламжа, дэмжэлгэдэ түшэглэн, Сири империализмын, сионизмын ба хархис хүсэнүүдэй аюулта hанаашалгануудые буруу hургэхэ байна гэжэ Дамаскда хэблэгдэн гарадаг **«Ас-Саура»** газетэ бэшэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи арадуудай ерээдүй Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлэй ба гадаада далайн саанахи тэдэниие харгалзалагшадай бэшэ, харин национально - патриотическа хүсэнүүдэй гарта байна.

Израилиин сэрэгшэдэй шэнэ гэмтэ ябуулгануудые hайшаан дэмжэхын тула Рейганэй захиргаанай бүхы юумэ хэжэ байхада, Советскэ Союз Сириин хараа бодолые батаар дэмжэжэ байhан тухайдаа мэдүүлнэ гэжэ Сириин **«Тишрин»** заана. Совет правительствын мэдүүлгэ совет-араб хани барисаанай түүхэдэ шэнэ шухала шата болоно. Энэ районд шэнэ эзэрхэг түримхэй ябуулганууды үүдхэхээр hанаашалжа байгшад Советскэ Союзай уридшалан hануулга тухай томоотойгоор боложо үзэхэ зэргэтэй.

СССР-эй правительствын мэдүүлгэ гүнзэгы удхатай, саг соогоо абтаhан документ болоно гэжэ Иорданиин **«Ар-Рай Аль-Амм»** бэшэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэ тэдэнэй бэелүүлжэ байдаг хараа шэглэлэй аюултай хойшолонгуудтай байhан тухай уридшалан hануулхадаа, энэнь США болон Израилиие мухардуулна. Тус районд шэнэ дайн hүжэрөөхэ замые хаахаар эрид шиидэнхэй байhанаа Советскэ Союз үшөө дахин тэмдэглэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал ушаа Совет правительствын мэдүүлгэ шухала удха шанартай, саг соогоо абтаhан байна гэжэ Ази ба Африкын арадуудай hаналаа нэгэдэлгын эмхиин (ОСНАА) генеральна секретарь **Нури Абдель Раззак** хэлэбэ. Сиридэ эсэргүү дайн дажарта Израилиин бэлдэжэ байhанhаа уламжалан, энэ районд дохи байдалай улам түгшүүрилтэй боложо байhанайнь хойноhоо манай эмхи сэдьхэлээ хүдэлгэн ажаглана гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Кипрэй **«Элефтеротипия»**, Парижай **«Либерасьон»** газетэнүүд, Франциин **«ТФ-1»** гэдэг **телекомпани**, Швейцариин **«Курье»**, Вьетнамай **«Нян зан»** газетэнүүд Совет правительствын мэдүүлгые үргэнөөр толилходоо, дамжуулхадаа, эндэхи түгшүүрилтэй байдалые политическэ аргаар шиидхэхэ шухала гэhэн Советскэ Союзай хараа бодолые hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлнэ.

СОВЕТ ЭБ НАЙРАМДАЛТА ПОЛИТИКА

ВЬЕНТЬЯН. Американ империалистнууд, уласхоорондын хархис хүсэнүүд дэлхэйн элдэб районуудтахи, тэрэ тоодо Зүүн-Урда Азидахи байдалые улам орёо түгшүүрилтэй болгоно гэжэ Лаосой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ЛНДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Кейсон Фомвихан мэдүүлбэ.

Иимэ оршон байдалда шахардуу шанга байдалые hулаpуулха, дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай эб найрамдалта политика ехэ удха шанартай байна гэжэ тэрэ Лаосой Национальна байгуулалтын фронтын ЦК-гай эндэ боложо дүүрэhэн заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Лаосто социалис обществын үндэhэ hуурие байгуулха хэрэгтэ ФНСЛ шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ Кейсон Фомвихан хэлэбэ. Партиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь урэ түгэсөөр бэелүүлхэ шухала гэжэ тэрэ заагаа.

Суглаанда хабаадагшад тогтоол баталан абаба.

Социалис Куба арадай засагай жэлнүүдтэ гайхамшагта амжалтануудые түйлаа. Кубын экономикын үндэhэ hуурие саахарые үйлэдбэрилгэтэй холбоотой hалбаринууд тодорхойлдог гээшэ. Советскэ Союзай туhаламжаар хүдөө ажахын машина бүтээлгэ хурданаар хүгжөөгдэнэ. Бусад социалис оронуудшье машина бүтээлгын шэнэ предприятинуудай баригдахада, горитой туhаламжа үзүүлдэг байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай туhаламжаар бодхоогдоhон предприятида бүтээгдэhэн шэнэ комбайнууд.

ТАСС-ай фото.

...О ПРЕДПРИЯТИ БАРИГДАА

...Советскэ Союзай ...туhаламжаар Бол... ...баригдаhан ашагта ...шанаржуулгын ...комбинадые нээл... ...ёhолол Среднего... ...болобо. Энэнь ха... ...аргаар руда мал... ...Европын тон томо ...мүн. Социалис ...түрүүшынхеэ эндэ ...шаржуулха шэнэ тех... ...ска лини нэбтэрүү... ...Тус предприятида үй... ...гол хүдэлмэри ав... ...хангагданхай, со... ...болгар электрон... ...тодорхойлолгын ...үргэнөөр хэрэглэнэ. ...ЦК-гай, НРБ-гэй ...Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков комбинадай барилгашадые ажалайнь илалтаар амаршалаа. Болгарида туhалhанайнь түлөө совет арадта, Советскэ Союзай Коммунис партида тэрэ гүнзэгы баяр баясхалан хүргөө.

«АВИА» ТАМГАТАЙ

ПРАГА. Эндэхи «Авиа» заводой бүтээдэг бага хэмжээнэй ашаанай машина болон автофургонууд ехэ алмалтатай байhаараа шалгарна. Мүнөө жэлдэ нииcлэл хотын предприяти 3 мянган иимэ автомашина СССР эльгээхэ юм. Энэнь заводой гаадада худалдадаг бүхы продукциин хахад шахуу хубинь болоно. «Авиа» тамгатай машинанууд Советскэ Союзда гол түлэб эльгээгдэхэ байна. Тэдэнь 30 градус хүйтэндэ двигателиие хүдэлгэхэ аргатай системээр хангагданхай, кабинань тааруу зохид юм.

«Авиа» тамгатай ашаанай машина болон автофургонууд совет транспортын хүдэлмэрилэгшэдтэ hайшаагдадаг байна. 100 километр замда 13 метрhээ дээшэ бэшэ түлишын хэрэглэгдэдэг байhаниинь эдэ автомобильнуудай булюу hайн талань болоно.

СААХАРАЙ ХУЛҺА ХУРЯАНА

ГАВАНА. Ургаса хуряалгын түлэг яоажа байхада ороhон хүлеэгдээгүй аадар бороо ороной гол баялиг болохо саахарай хулhа хуряалгада hаад ушаруулаагүй. 1983 оной сафрада хабаададаг арадай ажахын бүхы hалбаринууд хүдэлмэреэ hайнаар эмхидхэhэн байна.

Зарим провинцинуудта полинууд уhанда абтаhан байжа, хулhа хуряалгын комбайнуудай хүдэлмэриие бэрхэшээлтэй болгоhон байгаа. Тиихэдэнь гар хажууршад саг зуураар полидо гараа. Мачетеросой 150-hаа дээшэ бригада нэгэ миллионhоо дээшэ арроб (нэгэ арробынь 11,5 килограммтай адли) эшэ хуряажа, саахарай заводуудай таhалгаряагүй хүдэлмэри хангаhан байна. Үргэнөөр дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Кубын ажалшадай профсоюзай түбэй эмхидхэhэн hайн дуратанай бригаданууд эрхимлэнэ.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ШУХАЛА ҺАЛБАРИ

БЕЛГРАД. Югославиин верфьнүүдтэ Советскэ Союзай захилаар урэ жэмэс болон овощ зөөхэ 20 судна баригдаха байна. Белградта бүхэсоюзна «Судоимпорт» гэжэ нэгэдэл ба Югославиин гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүд энэ хэлсээндэ гараа табяа.

20 гаран жэлэй туршада судна бүтээлгэ совет-югослав экономическа холбооной гол hалбаринуудай нэгэниинь байhаар. Энэ хугасаа соо СССР-тэ зорюулагдажа, хэдэн арбаад танкер, пассажирска, ба ашаанай суднанууд, буксирнууд болон тамардаг земснарядууд бүтээгдээ. СССР-hээ Югославиин корабль бүтээгшэдтэ металл, радионавигационно техникэ, дизельгенераторнууд, бусад түхеэрэлгэнүүд эльгээгдэдэг байна. Югославиин гол мүрэнүүдтэ «Ракетэ» ба «Метеор» түхэлэй суднануудые хаража болохо.

Энэ табан жэлдэ судна бүтээлгээр хоёр ороной харилсаа холбоон саашадаа хүгжөөгдэхэ юм. СССР-тэ 15 танкер эльгээхэ тухай хэлсээн баталагданхай. Тэдэнэй горитой хубинь 1985 он болотор уhан руу табигдаха юм.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ДҮНГҮҮД

УЛААН-БААТАР. Монгол ба совет эрдэмтэд МНР-эй ургамалай аймагай карта табиха олон жэлэй хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Монголой ондо ондоо уларилтай нютагуудай хүрьhэнэй бүридэл тухай, гүрэнэй хиналта доро байдаг хоморой ургамуалнууд тухай мэдээнүүд тэндэнь бии. «Зүүн Хангайн хадата тэгшэ газар» гэhэн хоёр боти МНР-эй талата нютагуудай ургамалай аймагые шэнжэлгэдэ зорюулагдаhан хүдэлмэри хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байнхай.

(ТАСС).

МОЗАМБИГАЙ ПРОФСОЮЗУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

МАПУТУ. Экономическа политикын талаар Фрелимо партиин ЦК-гай секретарь Марселину дуц Сантушай түрүүлэлгэ доро эндэ боложо байhан ниитэ национальна конференци үйлэдбэриин Соведүүдэй—Мозамбигай ажалшадай профессиональна союзуудай зургаан жэлэй ажал ябуулгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэнэ. Үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай үүргые дээшэлүүлхэ, республикын социально-экономическа түрүү хубилалтануудта тэдэниие эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха талаар үйлэдбэриин Соведүүдэй бэелүүлдэг хүдэлмэриие уулзалгада хабаадагшад хаража үзэнэ.

Орон дотор социалис мүрысөө саашадаашье үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ, үйлэдбэриин Соведүүдэй зэргэнүүдые олошоруулгада, социалис оронуудай профсоюзуудтай харилсаа хүгжөөлгэдэ делегадууд гол анхаралаа хандуулба.

«Фашизм бусаха ёhогүй», «Дайн хэрэггүй», «Ядерна ракетэнүүдые үгы хэхэ!» — иимэ лозунгтой жагсаалнууд ФРГ-гэй олон городуудта боложо байнхай.

Жагсаалнуудта хабаадагшад неонацизмые эрид буруушааhан, ФРГ-гэй газар дээрэ НАТО-гай бүлэглэлэйхидэй сэрэгэй бэлэдхэлдэ эсэргүүсэхэ тухай мэдүүлhэн байна. Дунда зайда буудадаг американ шэнэ ракетэнүүдые тодхон табиха түсэбүүдые буруу hургэхэ тухай ФРГ-гэй арад зон эрилтэ табина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Висбадендэ болоhон жагсаалай үедэ.

АП—ТАСС-ай фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХҮН ТҮРЭЛТЭН БУРУУШААНА

Эб найрамдалай түлөө буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгада эсэргүү арадуудай хүдэлөөн мүнөө үеын дэлхэйн политикын айхабтар шухала эрхэ нүхэсэл болонхой. Энэ хүдэлөөнэй иимэ ехээр үргэдэжэ байһаниинь дэмы бэшэ: США ба НАТО-гай талаар тэрэнэй түримхэй ябуулганууд улам үргэдэнэ, баруун оронуудай засагай хүтэлбэри бариһадаар һайшаагдажа байһан буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалга улам түргэдэнэ. Эдэ бүгэдөөс уласхоорондын шахардуу шанга байдал улам доройтоно, сэрэгэй нүүлгэн эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалда бэрхэшээл тохёолдуулна. Варшавска Договор ба НАТО хоёрой хоорондо тогтонижоһон сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие Американ мүнөөнэй захиргаан эбдэхые оролдоно.

Дайн сэрэгтэ бэлдэлгэдэ, сэрэгэй программада, шэнэ тухэлэй буу зэбсэг бүтээлгэдэ зорюулагдаһан үгэнүүд һүүлэй үедэ Вашингтонһоо булаг шэнгеэр бурьялжа байдаг болонхой. Энээндэ США-гай сэрэгэй политикын асуудалнуудаар президент Рейганэй мартын 23-да телевиденеэр хэһэн мэдүүлгэ гэршэ боложо үгэнэ. Тэрэ мэдүүлгынь үг зорилгонь юуб гэхэдэ, дэлхэй дээрэ сэрэгэй хүсэнэй талаар гол һуури эзэлдэг гүрэн болохын тулада Америкэ бүхы хүсөөрөө зэбсэгжэхэ ёһотой болоно. Өөрынгөө эзэрхэн зонхилолгын политикые үндэһэлэн харуулхые оролдохо зуураа, президент Советскэ Союзай политикые эшэхэ нюургүйгөөр хазагайруулһан, муу муухай аргануудые хэрэглэһэн байха юм. Тингэжэ байхадань ондоо гүрэнүүдтэй хэрэг бүтээхэ тухай өөртөө ямар ойлгомжотой гээшэбта гэһэн асуудал табихаар болоно.

Океанай саана ямар нэгэ «обороно хэхэ шэнэ ойлгомжо» зохёогдонхой. Тэрэнь Америкын ядерна заналтын урда Советскэ Союзай буу зэбсэгүүдыень хүряалган абхуулха ябадалда зорюулагдаһан байха юм. Имэрхүү ойлгомжонуудай бэелүүлэгдээд байбал, стратегическэ бүхы түрэлэй—добтолгын ба обороныншье буу зэбсэгүүдые үзэгдөөгүй ехээр бүтээн гаргаха ябадалда үүдэн нээгдэжэ үгтэхэ болоно. Иимэл даа, Вашингтоной «обороно хэхэ түшаа ойлгомжын» нүгөө талын бодото үг зорилгонь.

«США-гай мүнөөнэй захиргаан айхабтар аюултай замаар дабшалгаяа үргэлжэлүүлһээр,—гээд нүхэр Ю. В. Андропов «Правдын» корреспондентын асуудалнуудта харюусахадаа, тэмдэглэһэн байна. — Дайн ба амгалан байдалай асуудалнуудта иимэ һэбхи хүнгэнөөр хандажа болохогүй. Сэрэгэй хүсэнэй талаар СССР-һээ булюу байдалтай болохо хүсэлэл оролдолгонь бүтэхэгүй. Советскэ Союз хэзээдэшье тиимэ юумэ зүбшөөхэгүй, тэрэ дайнай ямаршье аюулай урда өөртөө хэрэгтэй буу зэбсэггүй хэзээдэшье байхагүй. Энээниие Вашингтондо бүхөөр мэдэжэ байг. Ядерна дайнай илалта туйлаха найдабаритайгаар тэрэ дайе ямар аргаар һужэрөөгөө һаа һайн бэ гэһэн шэнэ шэнэ һанамжануудые тэндэ зохёохоёо болихо саг ерээл һэн ха. Энэ хэрэг миил юрэ харюусалгагүй бэшэ, харин бодомжогүй уймар ябуулга мүн».

Ю. В. Андроповой үгэһэн харюунууд уласхоорондын олониитын хэблэлэй гол анхаралда мүнөө байна. «Москваһаа эб найрамдалай ба бодомжотой һайнхар хэлэгдэһэн үгэнүүд соностобо,— гэжэ «Нойес Дойчланд» газет (ГДР) бэшэнэ.— Вашингтонһоо эшэ үндэһэтэй ба уласхоорондын байдалые улам муудхажа байдаг дайн сэрэгэй бэлдэлгэнүүд гэнэ. Ю. В. Андропов эрид шууд бурхааһан. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан, эб найрамдал хангахын тулада хэрэгтэй болоһон бүхы юумые хэжэ болохо ба хэхэшье хэрэгтэй гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тодо һонороор, этигэлтэйгээр харуулаа».

«Ядерна аюулта ябуулгануудта эсэргүү тэмсэл үргэдхэ» гэһэн гаршаг доро Кипрэй «Харавги» газетэ тусхай тайлбари толилбо. Тэрээн доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: термоядерна дайнай аюулые зайсуулха зорилгоор өөрынгөө харата политикаһаа арсажа, Советскэ Союзтай харилсаа холбоотой болохо замда гарахыень Вашингтонне уряалхадаа, Ю. В. Андропов бүхы хүн түрэлтэнэй хүсэлэл оролдолго ба мэдэрэлые элирхэйлэгшэ байһанаа харуулба.

Телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ. Рейганэй соносхоһон милитарис түсэбүүд хадаа айхабтар аюултай, тон харюусалгагүй мэдүүлгэ мүн гэжэ США-гай политическэ олохон ажал ябуулагшад сэгнэһэн байна. СССР ба США хоёрой сэрэгэй хүсэнүүдые сасуулан харуулхадаа, американецуудые айлган һүрдөөхын тулада «яаха аргагүй худал хуурмаг баримтануудые хэрэглээ» гэжэ сенатор-демократ К. Левин президентые гэмнэһэн байха юм.

Хамаг «муу муухай юумэнэй» гэмтэн гэжэ Советскэ Союзые харуулха гэһэн Рейганэй һэдэлгэ буу зэбсэгүүдые хиналта доро абаха талаар СССР-эй аша үрэ ехэтэй хэлсээ баталха хэрэгтэ ямаршье туһа нүлөө үзүүлнэгүй гээд. США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо байһан Д. Ньюсом гэгшэ онсолон тэмдэглэнэ. Советскэ Союзда «дайсан харша ёһоор» хандаха ябадалһаа арсажа, үгэеэ ойлголсолгын үндэһэ һуури дээрэ СССР-тэй харилсаагаа заһажа эхилхые тэрэ уряална.

Шэнэ дайнай үүсхэлшэдые хизаарлан зогсоохоһоо ондоо шухала зорилго мүнөө үгы. Энэ зорилгые бэелүүлгэдэ Советскэ Союз ба социалис бусад оронууд онсо ехэ үүргэ дүүргэжэ байна. Шахардуу шанга байдалые һуларуулха ябадалда зорюулагдаһан тэдэнэй хүсэлэл оролдолго социалис хани нүхэсэлые дэлхэй дээрэ эб найрамдалай бата найдамтай түшэг тулгуури гэжэ харадаг һайн һайхан һанаатай бүхы хүнүүдээр хүндэлэгдэнэ.

Баруун Европодо эб найрамдалай түлөө тэмсэл улам эдэбхитэй боложо байна. СССР ба США хоёрой ядерна буу зэбсэгүүдэй нөөсые байһан хэмжээндэнь даб дээрэ хубилгангүй үлөөхын түлөө тэмсэл Холбоото Штадуудта өөһэдтэньшье үргэдэнэ. Ядерна дайнай аюул тэрээндэ эсэргүү тэмсэлдэ дэлхэйн бүхы оронуудай хүн зониие бодхоонхой. Дайнда эсэргүү хүдэлөөн үзэгдөөгүй ехээр үргэдэжэ байна. Эб найрамдалда дуратай бүхы оронууд болон арадууд, түрүү үзэл бодолтой бүхы хүн түрэлтэн энэ хүдэлөөе сүм дэмжэнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ НЭГЭ ХУБИ

Зүришэлдөө, арсалдаа, буляалдаа хэхэ, буу зэбсэг ехээр гаргаха, национально-сүлөөрүүлгын хүдэлөөнүүдые дараха, Преториин расистнуудые хүршэ оронуудтань эсэргүүгээр түхирха хараа шэглэл урдаа табиһан США түрүүтэй империалис хүсэнүүд Урда-Африкын региондохи байдалай улам муудажа байһанай түлөө харюусаха ёһотой. Урда-Африкада национальна сүлөөрэлгын ба эб найрамдалай түлөө «фронт шадарай» гүрэнүүдтэй һаналаа нэгэдэлгын Лиссабондо зарлагдаһан уласхоорондын конференцидэ хабаадагшад тиимэ тобшолол хэһэн байна. Урда-Африкада расизм, колониализмда эсэргүү уласхоорондын комитет уласхоорондын иимэ хуралдаа үнгэргэхэ гэһэн һанамжа 1980 ондо дурадхаһан.мүнөө тэрэнь анха түрүүшынхеэ бэелүүлэгдэбэ гээшэ.

70 шахуу оронуудай, национальна ба уласхоорондын хэдэн арбаад организацинуудай, дайнда эсэргүү хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэд—политическэ, шажан мүргэлэй элдэб үзэл бодолтой хэдэн зуун хүн шэг шарайн илгаагаар хүниие доромжолхо ябадалые, бэеэ даанхай Африкада эсэргүү США, ЮАР ба Израилиин холбоое нэгэн дуугаар буруушааһан байна. Африкые колониализмһаа сүм сүлөөлхын түлөө тэмсэл хадаа эб найрамдалай, демократиин түлөө, арадуудай өөһэдынгөө хуби заяанда өөһэдөө эзэн байхын түлөө ниитэ тэмсэлэй нэгэ хубинь болоно гэжэ энэ уулзалга харуулба.

Өөрынгөө гол союзник—Вашингтоной туһаламжа дэмжэлгээр ЮАР-ай бэелүүлжэ байһан расизмын, хэһээлтэ, мүрдэлгэ хэхэ ба эзэрхэг түримхэй политика Африкан оронуудай эрхэ сүлөөдэ, бэеэ даанхайгаар хүгжэлтэдэ, эб найрамдалда ба энэ түбиин арадуудай аюулгүй байдалда түйлын аюул ушаруулангхай гэжэ делегадууд заахан байна. США ба НАТО-гай үгэсэһэн эндэхи үсөөнхи сагаан шарайтанай расис журам тус регионой арадуудта эсэргүү «соносхогдоогүй дай» һүжэрөөһэн гээшэ. Намибиие ба Анголын зарим хубиие эзэлдэлгэ, Анголын, Мозамбигай ба «фронт шадарай» бусад оронуудай газар руу зэбсэгтэ бандидуудые олоор эльгээлгэ, тэдэ оронуудта дотоодын буһалгаа хэхэ, экономическа бэрхэшээл тохёолдуулха һэдэлгэнүүд—эдэ бүгэдэ Урда-Африкын бүхы региониие империализмын зонхилго доро оруулха зорилготой тус түбиин арадуудай эсэргүү харата ябуулгын зарим хуби болоно.

Лиссабондо үнгэргэгдэһэн конференци түгэсхэлэй документнүүдые—деклараци, ажал ябуулгын программа ба бүхы оронуудай правительствын болон дэлхэйн олониитэдэ хандаһан хандалга баталан абаа. «Фронт шадарай» гүрэнүүдтэ, Урда Африкын африкан национальна конгресстэ (АНК) ба СВАПО-до али болохо туһаламжа үзүүлгые үргэдхэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд тэдэ документнүүд дотор дурадхагдаһан байна. Уласхоорондын эрхэнүүдтэй, ООН-ой резолюцинуудтай огто таарахагүй шэг шарайн илгаагаар хүниие доромжолдог журамтай тогтоогдоһон НАТО-гай оронуудай, нэн түрүүн США-гай гэмтэ харилсаа холбоонуудые конференци зэбүүрхэн буруушааһан байна. Расизм болон колониализмын сүм усадхагдаад байгаа гээшэ һаа, Африкын урда зүгтэ ба мүн манай дэлхэй дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалагдажа болохо гээд конференциин деклараци дотор тэмдэглэгдэнэ.

«Фронт шадарай» гүрэнүүдэй арадуудай һаналаа нэгэдэлгын бүхэдэлхэйн хүдэлөөндэ тус конференци шэнэ хүсэ нэмээжэ, Африкадахи шахардуу шанга байдалые усадхалгада уласхоорондын олониитын хүсэ хүлгүүлхэ хараа шэглэлтэй болоо үгөө.

В. МАТЯШ,
В. КОРЬЧАНЦЕВ.
(ТАСС).

ЭДЭБХИТЭДТЭ— ШАГНАЛ

Байгаали хамгаалха талаар Россиин Федерациин бүлгэмүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба. Манай республикаһаа Загарайн районой «Татарский Ключ» карьерэй байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин эмхи ВЛКСМ-эй Хойто-Байгалай райкомой дэргэдэхи байгаали хамгаалха комсомол-залуушуулай отряд. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой локомотив хабсаралгын цехэй байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин эмхи, Мухар-Шэбэрэй Шэнэ-Заганай дунда һургуулиин «Эдир егерь» гэжэ отрядай гэшүүд. Улаан-Үдын районой «Забайкальский» гэжэ ангай совхоз **дурасхаалай бага медаляар** шагнагдаба.

Мүн Загарайн районой Үнэгэтэйн дунда һургуулиин байгаали хамгаалха бүлгэмэй эхин эмхи Кабанскын районой Тимлюйн цементын заводой байгаали хамгаалха совет, Баргажанай районой Баргажанай дунда һургуулиин һурагшадай лесничествэ, Түнхэнэй районой Зүүн-Мүрэнэй дунда болон Зэдын районой Зэлтэрын найман жэлэй һургуулинуудай «Ногоон патруль» отрядууд, Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат-һургуули байгаали хамгаалха Эүхэсоюзна **бүлгэмэй Центральна Совeдэй грамотаар** шагнагдаһан байна.

Тэрэшэлэн республикын байгаали хамгаалха бүлгэмэй бүлэг эдэбхитэд **«Россиин байгаали хамгаалһанай түлөө»** гэһэн тэмдэгээр байгаали хамгаалха бүлгэмэй Центральна соведэй грамотаар шагнагдаба.

• • •

Байгаали хамгаалха бүлгэмэй Буряадай республикын соведэй Президиум СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе тэмдэглэн, байгаали хамгаалха талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлаһан Хойто-Байгалай районой бүлгэмэй организацида байгаали хамгаалха бүлгэмэй Буряадай республикын соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг 100 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулба. Хоёрдохи һуурида гараһан байгаали хамгаалха бүлгэмэй Кабанскын, Улаан-Үдын Железнодорожно районуудай организацинууд «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн Улаан тугханаар, мүнгэн шангаар шагнагдаа.

Манай корр.

ХҮН БА байгаали

«ЭХЭ ОРОНОО ХАМГААЛГА МҮН...»

«Байгаалиие хамгаалга — Эхэ ороноо хамгаалга мүн» гэжэ ородой уран зохёолшо М. Пришвин сэсэн мэргэнээр хэлэһэн гээшэ. Байгаалиин баялигые дундаруулангүй арьбадхаха гээшэ ерээдүйн үетэнэй хуби заяан тухай бодомжолго мүн. Юуб гэхэдэ, сэбэр агаар, арюун тунгалаг уһан, ой модон, шубуу шонхорой дуугаа жэргэн таталга ямаршье үе сагта хүнэй сэдьхэл ухаанһаа, ажабайдалһаа таһаршагүй ха юм.

Манай Улаан-Үдын райондо элдэб янзын ургамал ногоон һалбардаг, ондо ондоо түрэлэй ангууд, шубуудамидардаг. Гадна байгаалиин памятнигууд олон. Жэшээлхэдэ, Ивалга шадархи шобхо оройтой хадын хормойдо агы нүхэн бии юм. Эртэ урдын угсаатан эндэ ажаһууһан гэжэ багсаагдана. Байгаалиин удаадахи памятник «Уточкина падь» гэһэн газар мүн болоно. 60 ондоо минеральна бодосһоо бүридэһэн байгаалиин «урлалаар» эрдэмтэдшье, жэнирэй хүнүүдшье хаража, ехэгэ һонирходог, гайхадаг. 1915 ондо академик А. Е. Ферсман энэ газараар ябаһан, тэмдэглэлнүүдые хэһэн юм. Гадна Кокорино шадархи ой модон гүрэнэй харууһан доро абтанхай. Хүхэ дэглы шубууд эндэ олоор амидардаг. 100 ондоо түрэлэй шубууд үүрхайнуудаа заһажа байрладаг. Элүүржүүлхы шанартай уһатай Ото булаг олондо мэдээжэ юм. Энэ аршаанда ерүүлшье зон амардаг байна.

Байгша оной март һарада агнуурини газарнуудые вертолёдоор шэнжэлэн үзэлгэ район дотор үнгэргэгдөө һэн. Энээнэй дүнгүүдээр, түрүүта ангуудай тоо нилээд олошороо гэжэ элирээ.

Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгада арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түлөөлэгшэд анхаралаа саг үргэлжэ хандуулдаг. Жэшээлхэдэ, РСФСР-эй Уһанай кодексын дүримүүдые ажахынуудай хэр бэелүүлдэгые хинан шалгажа байдаг. Бага гол горхонуудай уһые шэргээхэгүйн тула модо һөөг таридаг, нөөсэ баялигыень зүбөөр ашаглаха талаар шиидхэбэри абадаг. Гадна һуурин, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ногоорууулха асуудалнуудта «Заря коммунизма» гэһэн районно газетэ ходо анхаржа байдаг. «Байгаалида дуратайгаар», «Һуурин тосхонуудаймнай үзэсхэлэн һайханай түлөө» гэһэн рубриканууд хуудаһануудтань бодото һууриияа ээлэнхэй. Иигэжэ газетэ байгаали хамгаалха талаар олоной һанал бодол бүрилдүүлнэ гээшэ. Уран зохёолшо О. В. Серовагай эдэ асуудалнуудаар уншасатай материалнуудые толилуулдагынь, хэблэлэй хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаададагынь һайшаалтай.

Агнуури хэлгын, загаһашалгын дүримүүдэй хазагайруулагдаа һаа, саг дары хэмжээнүүд абтадаг гээшэ. Гансал үнгэрһэн жэлдэ 69 браконьер баригдаад, хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаа һэн. Һургуулиин дэргэдэхи 15 лесничествэ, һурагшадай патрулиин 25 отряд түрэл байгаалияа хамгаалалсадаг. Гильбэрын, Калёновын, Дээдэ Саянтын, Доодо-Ивалгын һургуулинуудта эдиршүүдые ой модон соо хүдэлгэжэ һургадаг юм. Биолог С. В. Раднаевагай хүтэлбэри доро Гильбэрын лесничествын гэшүүд Ивалгын лесхозтой суг 411 гектарай ой модо түймэрһөө һэргылэн аршалдаг. Гадна 25 гектар ой модо харууһалһан, 350 килограмм борбоосгой, нарһанай, хуһанай 27 килограмм үрэһэ суглуулһан, эм домдо ородог ургамал, жэмэс түүһэн байна.

1978 ондо Каленово тосхоной һургуулида лесничествэ байгуулагдаһан. Буряадай байгаалиие һайса мэдэдэг, хизаар ороноо шэнжэлэгшэ Э. Э. Пильман ухибүүдтэ туһалдаг юм. Ой модо харууһалхаһаа гадна һурагшад набшаһата модо олоор һуулгадаг. Һургуулидань байгаали хамгаалгын тусхай булан эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө хабар жэгүүр далитанда 50 гэр дархалжа үлгөө һэн. Пионерскэ отрядуудта Улаан дэбтэртэ оруулагдаһан ангууд, шубууд, ургамал тухай хөөрэлдөөнүүд болодог. «В. И. Ленин ба байгаали», «Ой модон — манай баялиг» гэһэн тематическа үдэшэнүүд суглаларагшадай һонирхомсор үнгэргэгдэдэг, ашатай туһатай мэдээсэлнүүдээр олон байдаг. Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиинхид модо һуулгаха талаар дүй дүршэлтэй, бэрхэнүүд болонхой. Өөһэдын теплицэтэй. Һурагшад үгэрсэ, помидор, мангир ургуулдаг, баян үргаса хуряадаг. Дээдэ-Саянтын интернат-һургуулиие тойруулан ногоон сэсэрлиг тариганхай юм.

Мүнөө үедэ районой һургуулинууд хэһэн хүдэлмэри тухайгаа тоосожо байнхай. Нёдондо дүн хамта 25.499 модо, 27.429 сэсэгэй [...] да һуулгагдажа ургуу[...] һан байна. Ехэ-Ку[...] Вахмистрово, Никола[...] һууринуудта хубиин [...] мэстэ саадуудтай [...] олон юм. Иимэ саа[...] харалга үнгэргэгдэдэ[...] шээлхэдэ, Саянтын [...] Соведэй газар дээрэ [...] саадай 340 участок [...] доно.

Гэбэшье район дото[...] гаали хамгаалгын хү[...] ри һанаһанда хүрэмөөр[...] лагданагүй гээд сэхые[...] лэмээр. Заречный, [...] Оронго, Тарбагатай [...] нуудта дүтэ бог шоро[...] логдонхой, үзэмжэгүй[...] далтай. Табхар гэһэн [...] археологическа па[...] гэжэ мэдэрэгдэнхэй. [...] олон жэлнүүдэй турш[...] рилгын эмхи зургаану[...] дэхи газарые урбуул[...] даада түхэл янзыень [...] хубилгажархиһан байн[...] гүйсэдкомой түлөө[...] энээниие болюулхаар [...] тусхай хэмжээ абаж[...] лэнхэй.

«Бурводстрой» б[...] управлениин түмэр-б[...] рэгсэлнүүдэй заводой [...] тив РСФСР-эй Уһан[...] дексын эрилтэнүүдые [...] гүй, Туламжа голые [...] лаа. Шулуутын холи[...] жээлэй завод сэбэр[...] түхеэрэлгэнүүдые аша[...] да оруулхаар хэмжээ[...] абанагүй. Тиимэһээ [...] ридэ хэрэглэгдэһэн [...] Сэлэнгын сэбэр ура[...] бузарлана. Эдэ пред[...]

Л. АНЦИФЕ[...]
байгаали хамга[...] бүлгэмэй Улаан[...] районно отделе[...] түрүүлэгшын орл[...]

УРАН БҮТЭЭЛШЫН ЗОХЁОЛНУУД

Республикын Соёлой министерствын научно-методическа түбэй зал соо юрэ бусын бүтээлнүүдэй үлгөөтэй байхыень хараһан хүн ехэтэ һонирхоно. Юундэ юрэ бусын бэ гэхэдэ, уран бүтээлшэнэй зохёохы ажалайнь хэрэгсэлнүүд шэрэ будаг, биирэ, карандаш бэшэ, харин Буряад оронoй хойто зүгэй ой тайгын ангуудай арһан болоно бшуу.

Бүтүү хара һахалтай, гушаад гарамгай наһатай хүнтэй уулзабабди. Манай эндэхи ород хүн гэжэ танижа ядахаар бэшэ: нэрэ обогыньшье, нюурыньшье, Владимир Николаевич Шелковников гэжэ нэрэтэй. Энэ хүн уран бүтээлэй олон янзын ажал хэжэ байдаг. Тэдэнэй зарим тэды тухайда мүнөө дурдая.

Владимир Николаевичын эндэ асарһан хори гаран бүтээл номин тунгалаг Байгал далайн хойнохи ой тайгын ан гүрөөл, зүрхэтэй, зоригтой эвенкнүүдэй ажабайдалтай бидэниие ойро зуурахана танилсуулхадал гэнэ.

«Оронуудай мүргэлдөөн» гэжэ зураг дээрэ алтан намарай шэнжэ шарай харагдана. Саада тээнь—ой модон, арха барха эбэртэй оронууд. Энэ бүтээл орын арһаар бүтээгдээ. Доронь хагдан хуааран харагдана. Рамыень бугын арһаар яһала зохидоор хэһэн байна. Юрэнхы дээрэнь харахада, ямаршье зураһаа дутуугүй, хэрэглэһэн материалынь бүтээлыень бүришье тобойлгожо үгэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Энээхэн бүтээлдээ Владимир Николаевич 6—7 янзын ангай арһа хэрэглэһэн байна. Тиихэдээ ан бүхэнэй арһые тон лэ таараха газартань, үһэнэйнь эльбээргые жэгтэй наринаар иишэтиишэнь хэбтүүлжэ байгаад зохёоһон. Жэшээнь, энэ бүтээлдээ гүрөөһэнэй арһаар хагда хуаарулан утаа зохидоор тааруулжа шадаа бшуу.

...Хасуурта тайга соохи үглөөнэй тунгалагта баабгайнууд хэбтэнэ. Мүн энэ тойрон хэбтэжэ байһан оро, орын тугал, хойто зүгэй шэрүүн байгаали гэхэ мэтэ бүтээлнүүд бидэниие гүн түйга руу абаашана. Тиихэдээ хүн байгаали хоёрой хэтэ мүнхын харилсаае өөрын онсо хэрэгсэлээр уран бүтээлшэн түүрээн дуулана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Арадай дундаһаа гараһан бэлигтэй аад, ехэ ажалша хүнэй гараар зохёогдоһон гэжэ эдэ бүтээлнүүд гэршэлжэ үгэнэ. Хэрэглэдэг материалынь манай эндэхи ой тайгада байдаг ангай арһан гээ һэмди. Үшөө юу хэрэглэлсэнэб гэхэдэ, нимгэхэн һэеы. Тэрээн дээрээ арһаяа сабуугаар няана.

Уран бүтээлшэн тухай хэдэн үгэ. Владимир Николаевич Шэнэ-Уоян тосхондо ажаһуудаг, БАМ-ай уран бүтээлшэдэй нэгэн мүн. 1976 ондо Баргажан нютагһаа тэндэ нүүжэ түбхинэһэн, БАМ-ай барилгада хүдэлһэн, уран зураашанааршье ажаллаһан хүн. Мүнөө В. Н. Шелковников госпромхозой уран бүтээлнүүдэй мастер гэһэн тушаалтай.

Уран зураг, уран бүтээлдэ һэдэбтэй байһан гүт гэжэ асуухада:

—Багаһаа ходол зураг зурадаг һэм,—гэжэ Владимир Николаевич харюусана.

Эвенкнүүдэй уран бүтээлэй искусство һэргээхэ гэһэн зорилготойб. Тиихэдээ энэ хэрэгые өөрынхеэрээ, онсо янзаар хаража үзэхэ гэһэн бодол түрэһэн байгаа.

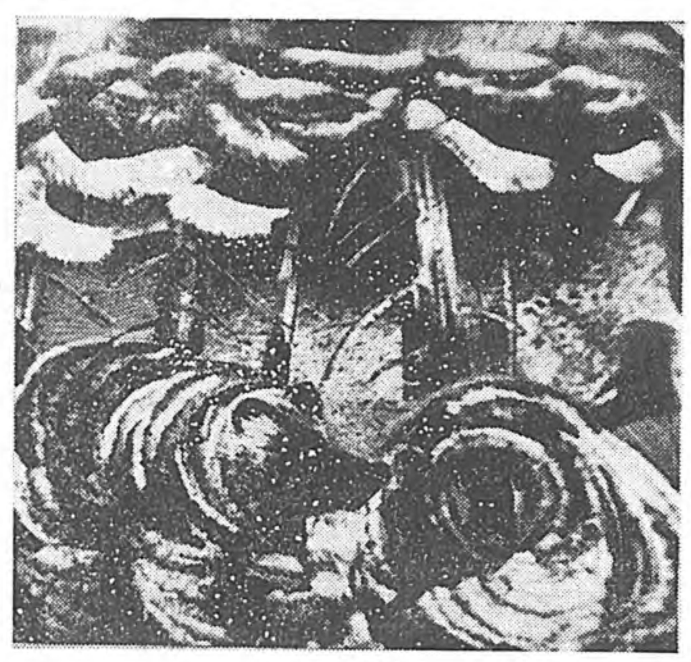
Владимир Николаевич гансал дээрэ дурсагдагша бүтээлнүүдые хэдэг бэшэ, мүн тоһон шэрээр зурадаг, түмэрөөр, модоор урладаг—бүхы дээрээ хэһэн бүтээлнүүдынь олон. Эдэнэйнь зариманиинь Северобайкальскын зурагай галерейдэ харуулагдаһан байгаа.

—Ой тайгын ан гүрөөлөөр баян аймагые һайн мэдэхэ хадаа иимэ бүтээлнүүдые зохёодог хүн бэзэт даа?

—Тиимэ ааб даа, уг унгяараа ангуушан зон ха юмбибди, —гэжэ Владимир Николаевич харюусана.

Уран бүтээлнүүдые зохёохо, урлаха арга боломжын барагдашагүй байһые эдэ бүтээлнүүд гэршэлнэ ха юм. Республика доторхи ангай ажахынуудай дэргэдэ үргэн хэрэгсэлэй зүйлнүүдые үшөө үргэнөөр эмхидхэжэ болоомоор ха гэжэ БАМ-ай уран бүтээлшэнэй ажал хараад байхадаа, ээлүүдгүй һанагдаа бэлэй.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Бугануд мүргэлдэнэ». 2. «Баабгайнууд амаржа хэбтэнэ». Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: КПСС-эй областной комитедтэ. «Республикын ойн баярта—эрхим угтамжа»—материалнуудай суглуулбари. Барилганууд дээрэһээ абтаһан мэдээсэлнүүд. «Подряд: саг соонь, һайн шанартайгаар»—В. Иткинэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Ажалай журам—комсомолшуудай хэрэг»—Н. Федотовой статья. «Тэрэнэй түрэһэн гэр»—М. Бекетовэй статья. «Ехээр, һайнаар, хямдаар»—Ю. Айсуевай статья. «Профком: хэхэ ажалынь хэзээ хэзээдэгүй»—М. Сибирягай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хоморой шухаг зохёолнуудай выставкэ»—Е. Жаркова-гай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хүдэлмэришэнэй залуу хамалание бэлдэхэ»—З. Шевцовагай мэдээсэл. «Алдарта далай: нюусанууд болон тааборинууд»—А. Тиваненкын рассказ. Спортын һонин. «01» мэдээсэл. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Түбэй телевидениин ба бухэсоюзна радиогой хүүгэдэй ехэ хоорой концерт. 10.45 — «78-й микрорайон» — телевизионно уран һайханай фильм. (Венгри) 12.00 — «На семи холмах». — телевизионно баримтата фильм. 12.30 — Шэнэ һонин. 16.20 — Шэнэ һонин. 16.40— Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 17.25 — М. Равель. «Квартет фа-мажор». **Улаан-Үдэ.** 17.55 — «Тэрэ 23-тай Байгал» — кинооочерк. 18.15 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Манай партийна хэрэгтүүд». «Мэргэжэлтэ бүхы юумэ хэдэгэ». 18.45 — «Байгал» (буряадаар). 19.15 — Арадай хиналтын экран. **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Газартаа эзэн байха». 20.30 — «Артиадт...» — фильм-концерт. 20.40 — «Гонки по вертикали» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 21.45— «Время». 22.35 — «Хаһиншарай шарай». 23.20 — Дагестанай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — «Долоон хоногой спорт».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Французэ хэлэн (1-дэхи жэлэй һурахаа байгшадта). 13.35 — География. 6-дахи класс. «Урда Европо. Апеннинын ба Балканай хахад арална». 14.05 — «Шатарай һургуули. Бэшэгүүдтэ харюунууд». 14.35 — Общество шэнжэлэл. 10-дахи класс. «КПСС-эй XXVI съезд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай». 15.05— «Карл Марксын хэрэг хэтэ дээ мүнхэ» — 2-дохи дамжуулга (ГДР). 15.45 — «Замбуулиннай үе саг. Түүхэ-бэшэгэй хүдэлмэри». Хүүгэдэй хэдэлхэй». «Нарта гүрбадахи фильм. 16.45 — Шэнэ һонин. **Улаан-Үдэ.** 16.50 —«Түймэр сараха тэмээр баримтата фильмүүд. 17.20 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмүүд. **Москва.** 17.55 — «Манай корреспондентнууд хөөрэнэ». 18.35 — «Эфиопиин ниислэл — Аддис-Абеба» —кинооочерк. 18.45 — Белорусскиин телевидениин программа. **Улаан-Үдэ.** 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Будрагай мүнгэн». 20.40 — «Одото биирэ» —кинооочерк. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Про маленького трубочиста» — мультфильм. 21.15 — Телеочерк. 22.00 — «Время». 22.35 — «Три дня и два года» — телевизионно уран һайханай фильм.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора -2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00440. Заказ № 79. Индекс 04649.